

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΜΣΤ'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 – 115 21 ΑΘΗΝΑΙ – ΤΗΛ. 72.18.308

1-15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1997

ΑΡΙΘ. 11

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, 'Ο συγγραφεὺς τῆς «Κλίμακος» ὁσιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης. — Ἰω. Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὲς, κανονικὲς καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Ἱερεὺς Δημήτριος Τομαράς (1944). — Ἀρχιμ. Χρυσ. Π. Ἀβαγιανοῦ, Ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ καὶ πῶς ἀποκτάται. — Ἀλεξ. Μ. Σταυρόπουλου, Ὁριοθετήσεις. — Κων. Μ. Κονταξόπουλου, Οἱ 39 ἅγιοι τῆς Ὁρθοδοξίας ποὺ φέρουν τὸ ὄνομα Στέφανος. — Εὐφημίας Παπαθανασίου, Ἄσμα στὴν ἁγία Εὐφημία. — Φς, Τὸ βιβλίο. — Μ. Μελ., Ἐπίκαιρα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰασίου 1 — Τηλέφωνο
72.10.734 • Προϊστάμενος Τυπο-
γραφείου: Σωκράτης Μαυρογόνα-
τος, Ἡπείρου 132 — Πέραμα.

Ὁ συγγραφεὺς τῆς «Κλίμακος» ὁσιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ζ'

Ὁ ὁσιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης στὸν εἰκοστὸν ἔκτο «λόγο» τῆς «Κλίμακος» τοῦ ἀφιερώνει πολλὲς σελίδες γιὰ νὰ παρουσιάσῃ τὴν ἀρετὴ τῆς «διακρίσεως», ἡ ὁποία εἶναι «ἡ τοῦ θεοῦ θελήματος ἀσφαλὲς κατάληψις, ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ καὶ πράγματι· ἥτις ἐνυπάρχειν πέφυκε μόνοις τοῖς καθαροῖς τῇ καρδίᾳ καὶ τῷ σώματι καὶ τῷ στόματι. Διάκρισις ἐστὶν συνειδήσις ἀμόλυντος καὶ καθαρὰ αἴσθησις» (Αὐτ., σ. 281). Μὲ τὴν διάκριση, γνωρίζοντας «τὴν τῶν ἀνέμων πνοὴν πόθεν ἔρχεται, πρὸς ταύτην καὶ τὰ ἰστία λοιπὸν ἀνατείνωμεν» (Αὐτ. σ. 282).

Ἡ διάκρισις ἔχει τρεῖς βαθμίδες: Στους ἀρχαρίους εἶναι ἡ «ἀληθὲς ἐπίγνωσις» τοῦ ἑαυτοῦ των· στους μεσαιούς εἶναι ἡ «νοερὰ αἴσθησις», ποὺ ξεχωρίζει κατὰ τρόπον ἁλάνθαστο «τὸ κυρίως ἀγαθὸν ἐκ τοῦ φυσικοῦ» καὶ ἐκ τοῦ κακοῦ· στους τελεῖους εἶναι «ἡ διὰ θείας ἐλλάμψεως ἐνυπάρχουσα γνώσις, ἥτις καὶ τὰ ἐν ἄλλοις σκοτεινῶς ἐνυπάρχοντα, τῷ ἑαυτῆς λύχνῳ καταφωτίζειν ἰσχύει» (Αὐτ., σ. 281).

Ἡ διάκρισις ἔχει σπουδαιότητα στὸ ποιμαντικὸ καὶ παιδαγωγικὸ ἔργο, διότι ὁδηγεῖ στὴν ἐφαρμογὴ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐξατομικεύσεως, ἐφόσον ὑποβοηθεῖ νὰ κατανοήσωμεν, ὅτι μερικὲς φορὲς τὸ φάρμακο τοῦ ἐνὸς εἶναι δηλητήριο γιὰ τὸν ἄλλο· μερικὲς δὲ φορὲς τὸ ἴδιο φάρμακο στὸν ἴδιο ἄνθρωπο, ἂν προσφέρεται στὸν καιρὸ του «φάρμακον γίνεται· ἐν οὐ καιρῷ δὲ πάλιν δηλητήριον καθίσταται» (Αὐτ., σ. 288). Μὲ τὴν διάκρισις ἐπίσης θὰ κατανοήσωμεν, ὅτι «ἐστὶν ἀσθένεια διὰ καθαρισμὸν πταισμάτων καὶ ἐστὶ διὰ τὸ ταπεινωθῆναι τὸ φρόνημα» (Αὐτ., σ. 293).

Ἡ διάκρισις εἶναι «σκοτίας λύχνος· πεπλανημένον ἐπ' ἀνόδοιο· μυωπαζόντων φωτισμός». Ὅποιος κατέχει τὴν ἀρετὴ αὐτὴ εἶναι «υἱεὶς εὐρετῆς καὶ νόσου καθαι-

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο τεῦχος)

Ὅταν ὁμως, ἰδίως σὲ μεταγενεστέρᾳ ἐποχῇ, οἱ εὐχὲς γίνονται ἐκτενέστερες καὶ ἔχουν ποικίλο περιεχόμενο, οἱ ἐκφωνήσεις τους δὲν εἶναι δυνατόν πάντα νὰ συντονίζονται πρὸς τὸ θέμα καὶ ἐπαναλαμβάνονται στερεότυπες παλαιότερες δοξολογικὲς κατακλείδες. Σ' αὐτὴν τὴν περίπτωσιν ἀναφέρεται ἡ παρατήρηση τῆς πρώτης ἐρωτήσεως. Ὅσο πιὸ παλαιὰ εἶναι ἡ εὐχὴ καὶ ὅσο πιὸ δόκιμη, τόσο καὶ ἡ ἀρχικὴ προσφώνηση καὶ ἡ διατύπωση τῶν αἰτημάτων καὶ ἡ ἐκφώνηση βρῖσκονται σὲ νοηματικὴ ἐνότητα καὶ ἀρμονία. Ὅλες εἶναι προϊόντα εὐσεβείας, σεβάσμια καὶ ἱερά. Ὡς πρὸς τὴν φιλολογικὴ καὶ θεολογικὴ τους ὁμως ποιότητα διαφέρουν. Ἄλλες εἶναι ὑψηλῆς ἐμπνεύσεως, κείμενα πολλὰς φορὲς ἀπαρμιλλοῦ κάλλους καὶ θεολογικοῦ βάθους, ἄλλες μετριοτέρᾳ ἔργῳ, χωρὶς νὰ λείπουν καὶ τελείως λαϊκότροπα κείμενα.

Οἱ ἐκφωνήσεις, οἱ δοξολογικὲς κατακλείδες, τῶν εὐχῶν λέγονται ἀπὸ τὸν ἱερέα μελωδικῶς («ἐκφωνητικῶς») ἂν ἡ εὐχὴ λέγεται ἀπὸ τὸν ἱερέα εἴτε εἰς ἐπήκοον τοῦ λαοῦ εἴτε μυστικῶς. Ὑπάρχουν περιπτώσεις ἐκφωνήσεων ποὺ λέγονται καὶ αὐτὲς μυστικῶς, ὅπως π.χ. τῶν εὐχῶν τοῦ λυχνικοῦ καὶ τοῦ ὁρθρου, τοῦ χερουβικοῦ ὕμνου, ἢ πρὸ τοῦ Εὐαγγελίου κ.λπ. Ὁμοίως ὑπάρχουν, στὴν μεταγενεστέρᾳ πράξει, περιπτώσεις ἐκφωνήσεων χωρὶς εὐχὲς, ὅπως π.χ. τὸ «Ὅτι πρέπει...» καὶ τὸ «Ὅτι ἐλεήμων...» μετὰ τὶς συναπτὲς καὶ τὶς ἐκτενεῖς στίς διαφορὲς ἀκολουθίαις κατ' ἀπομίμησιν τῆς θείας λειτουργίας. Ὑπάρχουν ὁμοίως περιπτώσεις ποὺ λέγεται ἡ εὐχὴ ἀπὸ τὸν προεστῶτα ἢ τὸν ἀναγνώστη μαζὶ μὲ τὴν δοξολογικὴ τῆς κατακλείδα, χωρὶς αὐτὴ ἡ τελευταία νὰ λέγεται ἐκφωνητικῶς. Περίπτωση ποὺ νὰ λέγεται ἡ εὐχὴ ἀπὸ τὸν λαὸ

ρέτης» (Αὐτ.,) καὶ ὁμοιάζει πρὸς ἐκείνους, ποὺ ἔχουν καλὴν ὁσφρησὶ καὶ ξεχωρίζουν ἀκόμη καὶ τὶς κρυμμένες εὐωδίαις ἢ δυσωδίαις (Αὐτ., σ. 299).

Ἡ διάκρισις προϋποθέτει τὴν ἐσωτερικὴν κάθαρσιν, ἡ ὁποία καθιστᾷ δυνατόν τὴν θέαν τοῦ θεοῦ φωτός: «Ἀνὴρ μὲν καθαρθεὶς νεφελῶν, φαιδρὸν ὑπέδειξεν ἥλιον· ψυχὴ δὲ προλήψεων ἐλευθερωθεῖσα καὶ ἀφέσεως ἀξιωθεῖσα, θεῖον φῶς πάντως ἑώρακεν» (Αὐτ., σ. 303).

Ὁ κζ' «λόγος» τῆς «Κλίμακος» κάνει λόγο γιὰ τὴ σωματικὴ καὶ τὴ ψυχικὴ ἱερά ἡσυχία. «Ἡσυχία μὲν σώματός ἐστιν ἡθῶν καὶ αἰσθήσεων ἐπιστήμη καὶ κατάστασις· ἡσυχία δὲ ψυχῆς (ἐστι) λογισμῶν ἐπιστήμη καὶ ἀσύλητος ἔννοια» (Αὐτ., σ. 335). Ἡ ἐκφρασις «ἀσύληπτος ἔννοια» σημαίνει ὅτι ἡ σκέψις τοῦ ἡσυχαστοῦ εἶναι ἡδὺρος κλειστός, ἀφιερωμένος ἀποκλειστικῶς στὸν Θεό, ὅπου κανεὶς νοητὸς ἐχθρὸς δὲν μπορεῖ νὰ εἰσχωρήσῃ (Αὐτ., σ. 429). Γνωρίσματα τοῦ ἀληθῶς ἡσυχαστικοῦ βίου εἶναι, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, «νοῦς ἀκύμαντος, ἡγνισμένη ἔννοια (σκέψις), ἀρπαγὴ πρὸς Κύριον..., προσευχὴ ἀκόρεστος, ...θά-

νατος κόσμος, γαστριμαργίας ἀνορεξία, θεολογίας ὑπόθεσις (αἰτία καὶ ἀφορμή), διακρίσεως πηγὴ, δάκρυον ὑπόσπονδον (ἐξασφαλισμένο), πολυλογία ἀπώλεια καὶ εἴ τι τῶν τοιούτων» (Αὐτ., σ. 343). Ἡ ἡσυχία ἐλευθερώνει ἀπὸ διαφορὲς μέριμνες. «Μικρὰ θρῖξ ταρασσει ὀφθαλμόν, καὶ μικρὰ φροντὶς ἀφανίζει ἡσυχίαν· ἡσυχία γάρ ἐστιν ὑπόθεσις νοημάτων καὶ ἄρνησις εὐλόγων φροντίδων» (Αὐτ., σ. 347).

Προϋποθέσις τῆς ἡσυχαστικῆς ζωῆς εἶναι ἡ πίστις, ἡ ὁποία εἶναι «περὶ τὸν προσευχῆς... Πίστις ἐστὶν ἀνενδοίαστος ψυχῆς στάσις, ὑπ' οὐδεμιᾶς ἐναντιότητος κλονουμένη» (Αὐτ., σ. 349). Στὸν ἡσυχαστικὸ βίον ταιριάζει κατὰ τὴν νύκτα περισσότερον ἢ προσευχὴ καὶ ὀλιγότερον ἢ ψαλμωδία. Ἀπαραίτητος εἶναι καὶ ἡ ἀνάγνωσις, ἡ ὁποία «οὐ μετρίως φωτίζει καὶ ἐπισυνάγει τὸν νοῦν πέφυκε· λόγοι γὰρ Πνεύματος ἁγίου ὑπάρχουσι καὶ τοὺς μετερχομένους (μελετῶντας) πάντως ρυθμίζουν» (Αὐτ., σ. 352). «Κράτος (ἰσχὺς) μὲν βασιλεὶ πλοῦτος καὶ πλήθος (ὑπηκόων)· κράτος (ἰσχὺς) δὲ ἡσυχαστῇ, προσευχῆς πλήθος».

(Συνεχίζεται)

(προεσιώτα δηλαδή ἡ ἀναγνώστη) καὶ νὰ λέγει ὁ ἱερεὺς, ἐκφωνῶνς, τὴν δοξολογικὴ κατακλείδα δὲν γνωρίζω νὰ ὑπάρχει ἄλλη, ἐκτὸς ἀπὸ ἐκείνη πού ἀναφέρεται στὴν δευτέρα ἐρώτηση, δηλαδή στὸ «Πάτερ ἡμῶν». Πρόκειται γιὰ κάτι τὸ ἰδιόρρυθμο, γιὰ τὸ ὁποῖο ἡ μόνη πιθανὴ ἐξήγηση εἶναι τὸ ὅτι ἡ Κυριακὴ προσευχὴ ἀπηγγέλλετο κατὰ συγχρονισμό ἀπὸ τοὺς λειτουργοὺς («ἀρχομένου τοῦ ἱερέως» κατὰ τὴν παλαιὰ διάταξη) καὶ ἀπὸ τὸν λαό, ὁπότε πάλι ἡ εὐχὴ λέγεται (καὶ) ἀπὸ τὸν ἱερέα. Ἄλλη πιθανὴ ἐρμηνεία μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ἡ παρεμβολὴ ἀπὸ τὸν ἱερέα τοῦ «ἐμβολισμού», πού ἀπαντᾷ καθὼς εἶδαμε σ' ὅλους τοὺς λειτουργικοὺς τύπους ἐκτὸς ἀπὸ τὸν βυζαντινόν. Ὅποτε μετὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἀπαγγελίαν τῆς Κυριακῆς προσευχῆς μεσολαβοῦσε ὁ ἐμβολισμὸς καὶ ἡ ἐκφωνήση ἦταν κοινὴ, καὶ τῆς εὐχῆς καὶ τοῦ ἐμβολισμού. Στὴν περίπτωσιν αὕτη ἴσχυε ὁ κοινὸς κανὼν καὶ δὲν παρουσίαζε ἰδιόρρυθμία.

Ἄς σημειωθεῖ ὅτι ἡ μελωδικῶς ἀπαγγελία τοῦ τέλους τῆς εὐχῆς ἀπὸ τὸν ἱερέα, τῆς ἐκφωνήσεως δηλαδή, ἦταν μιὰ πρόκληση γιὰ τὸν λαὸ νὰ ἀπαντήσῃ τὸ «Ἀμήν» τῆς κατακλείδος. Νὰ θέσῃ, ὅπως λέγει ὁ ἱερεὺς **Ἀγνουστίνος**, τὴν «ὑπογραφὴν» του στὴν εὐχή, συμμεριζόμενος τὰ αἰτήματά της (Λόγος VI). Μπορεῖ νὰ παραβληθεῖ δηλαδή πρὸς τὴν κατάληξιν πού γίνεται στὸ τέλος τῶν τροπαρίων κατὰ τὴν ψαλμωδία γιὰ νὰ παρεμβάλλῃ ὁ διάκονος ἢ ὁ ἱερεὺς τὴν συναπτή.

Ὁ ἅγιος **Μάρκος ὁ Εὐγενικός** στὸ ἔργο του «Ἐξηγήσεις τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας» δίδει μιὰ ὠραιότατη ἐρμηνεία «Περὶ τῶν τοῦ ἱερέως ἐκφωνήσεων». Τὴν παραθέτουμε ὁλόκληρη, γιατί ἀφορᾷ στὸ θέμα μας καὶ τὸ διαφωτίζει μὲ τὶς λεπτότατες καὶ θεολογικότερες ἐμβαθύνσεις του στὴν πράξιν καὶ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας:

«Αἱ τοῦ ἱερέως ἐκφωνήσεις ἔν τε τῇ θεοπαράδοτῃ προσευχῇ (ἐννοεῖ τὸ «Πάτερ ἡμῶν») καὶ ταῖς ἄλλαις αἷς αὐτὸς κατ' ἰδίαν ποιεῖται, τοιοῦτον ἔχουσι λόγον. Ὡσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων, τὸ μὲν ποιεῖν ὅ,τι δήποτε παντός ἐστι καὶ τοῦ βουλομένου, τὸ δὲ καὶ λόγον ἐκφράζειν τοῦ γενομένου καὶ τὴν αἰτίαν, ὑπερέχοντος ἤδη τοῦτο καὶ ἐπιστήμονος ἔργον, οὕτω κἀνταῦθα τὸ μὲν αἰτεῖσθαι παρὰ Θεοῦ τὰ δέοντα κοινόν ἐστι καὶ ἡμέτερον· “Αἰτεῖτε γάρ φησι καὶ δοθήσεται ὑμῖν”· τὸ δὲ αἰτιολογεῖν τὰς αἰτήσεις οὐ παρ' ἡμᾶς γάρ φησιν, οὐδὲ διὰ τὴν ἡμετέραν

ἀρετὴν καὶ σπουδὴν, ἀλλ' ὅτι δύνασαι, “Σοὺ γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα”, “Ὅτι ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις”. Τὰ τε ἄλλα τὰ περὶ Θεοῦ ὑμνούμενα ἐξαγγέλλειν, ἐνίστε δὲ καὶ δοξολογεῖν ἐπ' αὐτοῖς λαμπρᾷ τῇ φωνῇ τοῦ ἱερέως ἂν εἴη, τοῦ τῆς θεαρχικῆς δικαιώσεως ὑποφύτου, φησὶ Διονύσιος ὁ πολὺς τὰ θεῖα. Τὰ μὲν οὖν αἰτήματα κοινῇ σὺν τοῖς ἄλλοις ἢ μόνος ὑπὲρ τῶν ἄλλων, ἐκείνων ἁδόντων, εἴωθεν ἐκτελεῖν, ἐπὶ δὲ ταῖς ἀκροτελευτίαις αὐτὸς ἀνακρούεται μόνος μεγάλῃ φωνῇ πρὸς τὸν Θεὸν μὲν ἀποτεινόμενος, εἰς ὃν δήπου καὶ ἡ εὐχή, διδάσκων δὲ ἡμᾶς τὰς αἰτίας, ἐξ ὧν ἀκουσθῆναι μέλλομεν, εἰς ὑπόθεσιν ταπεινοφροσύνης ἅμα καὶ ἐλπίδος βεβαίως. Εἰ μὲν γάρ ἦν φησι παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀξίαν εἰσακουσθῆναι, τάχα ἂν εἴχομεν ἐνδοιάζειν, ὁπότε καὶ τὸ καλὸν εἰργαζόμεθα, τρεπτοὶ καθεστῶτες καὶ οὐδέποτε ἐπὶ ταυτοῦ μένοντες. Νῦν δὲ παρὰ τὰ τῷ Θεῷ προσόντα, τὰ δ' ἐστὶν αἰδία καὶ ἀγήρω, τῶν αἰτουμένων ἔξεστιν ἀπολαύειν, ὥστε οὐκ ἂν εἴη δίκαιον ἀμφιβάλλειν. Ἀπόκρισιν οὖν τινα θεῖαν εἰκονίζει τοῖς αἰτουμένοις ἡ τοῦ ἱερέως φωνὴ καὶ πληροφορίαν ἐμβάλλει ταῖς τῶν νοούντων ψυχαῖς, ἅμα δὲ καὶ κοινωνεῖ τρόπον τινὰ τῶν ἡμετέρων ὠδῶν, δι' ὧν ἐκφωνεῖ, καὶ ἡμεῖς αὖθις αὐτῷ τῶν εὐχῶν, ἐν οἷς ὑπέχομεν ἐκφωνοῦντι τὰ ὅσα σιγῇ καὶ προσεπιφωνοῦμέν γε τὸ Ἀμήν».

(Συνεχίζεται)

BIBΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ

- * **ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΘΕΙΑΣ ΜΕΤΑΛΗΨΕΩΣ** (τεν-χίδιο).
- * **ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΜΕΤΑΛΗΨΕΩΣ** μετὰ τοῦ Μικροῦ Ἀποδείπνου (ἐγκόλπιο, σέ πολυτελὴ ἔκδοση).
- * **ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΚΕΣ ΚΑΤΗΧΗΣΕΙΣ**, τοῦ ἁγίου Κυρίλλου Ἱεροσολύμων (Κατήχηση Μυσταγωγικὴ Δ').
- * **ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΥΣΕΒΕΙΑ**. Ἐκκλησιασμός, Ἐξομολόγηση, θεία Κοινωνία. Φυλλάδιο (Μητροπ. Ἀλεξανδρουπόλεως Ἀνθίμου).
- * **Η ΘΕΙΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ**, Μυστήριον Μυστηρίων (Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Σταυροπούλου).

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

ΙΕΡΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΟΜΑΡΑΣ (1944)

Ὁ τόπος αὐτὸς ὁ ἱερός καὶ ἅγιος δὲν ἔπαυσε οὔτε θὰ παύσει — φαίνεται — νὰ βγάζει ἡρώες καὶ μάρτυρες τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος. Ἄλλοτε ἱερομάρτυρες τῆς πίστεως, ἄλλοτε ἐθνομάρτυρες τῆς πατρίδος. Μὰ οἱ κληρικοὶ μάρτυρες μετέχουν καὶ στὶς δύο αὐτὲς κατηγορίες: εἶναι μάρτυρες τῆς πίστεως μαζί καὶ τῆς πατρίδος. Σφάγεια καὶ ἱερεῖα ἅγια. Ποιμένες ἀληθινοὶ ποὺ βάζουν τὸν ἑαυτό τους μπροστάρη σ' ὅλες τὶς δύσκολες στιγμὲς σώζοντας τὸ ποίμνιο, θυσιαζόμενοι γι' αὐτὸ ἢ θυσιαζόμενοι μαζί του. Εἶναι ἡ διαίωνια πρωτοπορία τοῦ Γένους αὐτοῦ οἱ κληρικοί. Παρὰ τὶς ἀμφισβητήσεις. Παρὰ τὶς ἀναίσχυντες καὶ ἀναπόδεικτες κατηγορίες. Σιωπηρῶς μαρτυροῦσαν τὸν λόγο τῆς ἀληθείας, ὅπως σιωπηρῶς βάδισαν τὸ δρόμο τοῦ μαρτυρίου. Χιλιάδες οἱ νεομάρτυρες τῆς πίστεως κατὰ τοὺς δύσκολους χρόνους τῆς δουλείας. Ἐκούσιοι καὶ ἀκούσιοι μάρτυρες. Καὶ ὄχι μόνον τότε. Πάντοτε. Μέχρι σήμερα. Καὶ δὲν θὰ λείψουν, παρὰ τὴν τρομακτικὴ ἐκκοσμίκευση ποὺ σὰν τὸ σαράκι τρώει τὰ σπλάχνα τοῦ κόσμου, ἀκόμη καὶ τοῦ δικοῦ μας λαοῦ, τοῦ ὀρθόδοξου λαοῦ. Ἐναν τέτοιο ἐθνομάρτυρα κληρικὸ τίμησε τὸ χωριό του, ἡ Κοινότης Χορτιάτη. Πρόκειται γιὰ τὸν ἱερέα Δημήτριο Τομαρά, τὸν ὁποῖο, μαζί με δυὸ θυγατέρες του, ἔκαυσαν οἱ Γερμανοὶ καὶ μετ' ἄλλους 160 κατοίκους τοῦ χωριοῦ τὸ ἔτος 1944.

Ἡ Κοινότης Χορτιάτη μετ' τὴν συγκινητικὴ συναίνεση ὅλων τῶν κατοίκων ἀπεφάσισε καὶ τοποθέτησε μπροστὰ στὸν Ἱερὸ Ναὸ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου τὴν προτομὴ του. Σὲ μιὰ μεγαλόπρεπη τελετῇ, τὴν Κυριακὴ 8 Ἰουνίου, ἔγιναν τὰ ἀποκαλυπτήρια. Πλήθος κόσμου ἀπὸ νωρὶς εἶχε πλημμυρίσει τὸν Ναό. Ὅλο τὸ χωριό, πολλοὶ ἀπὸ τὰ διπλανά. Ἐπίσημοι παράγοντες τῆς Πολιτείας καὶ ἀνεπίσημοι προσκυνηταὶ τοῦ ἐθνομάρτυρα παρόντες. Ὁ Μητροπολίτης Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως προεξάρχων τῆς Θείας Λειτουργίας καὶ τῆς συγκινητικῆς ἐπιμνημόσυνης δέησης. Τὰ δάκρυα τρέχουν ἀπὸ τὰ μάτια ὅλων. Προπάντων ἀπὸ τὰ μάτια τῆς διασωθείσης ὡς ἐκ θαύματος θυγατέρας τοῦ ἱερέως. Οἱ ὁμιλητὲς ἀναπαριστάνουν τὴ φρίκη καὶ

τὸ μακάβριο θέαμα τῆς καύσης μέσα σὲ φούρνο τῶν ἀθῶων κατοίκων τοῦ χωριοῦ, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀνήλικα παιδιὰ, ἀκόμη καὶ ἀθῶα βρέφη. Ὅχι δὲν ζητοῦν ἐκδίκηση. Τέτοια αἰσθήματα εἶναι ξένα γιὰ τὴν ἐλληνικὴ ψυχὴ. Ἀλλά, νά, ἐκφράζουν τὸ παράπονο. Πῶς εἶναι δυνατόν λαοὶ ποὺ καυχῶνται γιὰ τὶς ἐλληνικὲς ρίζες τοῦ πολιτισμοῦ τους καὶ τὰ χριστιανικὰ ἰδανικὰ νὰ παίρνουν τὴ μορφὴ τοῦ κακούργου; Πῶς κατάντησαν, ὥστε οἱ μορφὲς τοῦ Ἀττίλα καὶ τοῦ Τσεγκίς Χάν νὰ ὠχριοῦν μπροστὰ στὴ θηριωδία ἐνὸς εὐρωπαϊκοῦ λαοῦ; Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Διονύσιος ὑπῆρξε ἀληθινὸς καὶ καυστικὸς στὴν ὁμιλία του. Εἶπε:

Ὁ τόπος αὐτὸς ὁ ἱερός καὶ ἅγιος — ὁ ἐλληνικὸς — πολλὰς φορὲς διὰ μέσου τῆς Ἱστορίας «διήλθε διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου». Ἀπὸ τὰ τρεῖς χιλιάδες χρόνια τῆς ἱστορίας του, πολλά, πάρα πολλά, τὰ πέρασε κάτω ἀπὸ συνθήκες ἀντίξοες καὶ δραματικὲς. Ρωμαῖοι, Φράγκοι — οἱ σκληρότεροι — Ὀθωμανοί, ἄφησαν στίγματα τῆς φωτιᾶς καὶ τοῦ ὀλέθρου ἐπάνω στὸ κορμί μας. Μὰ τὸ παράδοξο εἶναι ὅτι ἀντέξαμε. Τοῦ Μακρυγιάννη ὁ λόγος εἶναι ἀπόλυτα σωστός: «Αὐτοὶ — καὶ ἐννοοῦσε τοὺς Εὐρωπαίους — μιὰ μέρα νὰ εἶχανε στὸ σβέγκο τους τοὺς Τούρκους, θὰ χάνονταν ἀπὸ τὴν γῆ».

Ἡ ἀντοχή, ἡ δύναμη καὶ ἡ ἐλπίδα, μὰ προπάντων ἡ πίστη πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸ δίκαιο, κράτησε τὸν τόπο καθαρὸ καὶ ἀμόλυντο. Καὶ ἡ πίστη καὶ ἡ ἐλπίδα εἶναι ἀρετὲς ἀνθρώπινες. Πηγάζουν ὅμως ἀπὸ καρδιὲς ποὺ τὶς φωτίζει καὶ τὶς καίει ἡ αἰώνια λάμψη καὶ τὸ ἀνέσπερο φῶς τῆς ἀγίας μας πίστεως. Τῆς πίστεως τοῦ Χριστοῦ, ποὺ φέρνει τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος. Αὐτὰ εἶναι τὰ αἰώνια ἰδανικὰ μετ' ὅποια ζυμώθηκαν οἱ Ἕλληνες ἐδῶ καὶ δύο χιλιάδες τώρα χρόνια. Ἐνώθηκαν ἀξεδιάλυτα, ὥστε νὰ μὴν μποροῦν νὰ χωριστοῦν τὰ δύο αὐτὰ ἀγαθὰ. Μᾶς κατηγοροῦν οἱ ξένοι, φίλοι καὶ σύμμαχοί μας στὴν Εὐρώπη, πῶς ἔχουμε πάνω καὶ μέσα στὸ κεφάλι μας τὴν πίστη τὴν Ὀρθόδοξη. Ἄλλοι λαοί, ψυχροί, παγωμένοι, καρδιὲς ἀδιάφορες στὰ μέγιστα καὶ ὑψίστα. Γι' αὐτὸ ποτὲ δὲν κατάλαβαν, οὔτε θὰ καταλάβουν ποτέ, πῶς συμ-

βαίνουν τη στιγμή αυτή, αυτά που με μέθη και συγκίνηση και μεγαλείο ζούμε όλοι μας εδώ, σὸν ἔνδοξο Χορτιάτη κι ἄλλοι, χθές και προ-χθές και αὔριο και πάντοτε. Καὶ δὲν τὰ νιώθουν γιὰ δυὸ κυρίως λόγους. Πρῶτον γιατί ποτὲ δὲν ἔνωσαν τὴν πίστη καὶ τὴν Ἐκκλησία τους σὰν μᾶνα στοργικὴ ποὺ ἀγκαλιάζει τὰ παιδιὰ της κάτω ἀπὸ τὶς ἀσφαλεῖς φτεροῦγες της. Ὅτι ὁ ποιμένας - κληρικὸς - ἱερέας εἶναι ἓνα μὲ τὸ ποιμνίό του. Καὶ θυσιάζεται ὑπὲρ τῶν προβά-των. Αὐτὸ δὲν ἔκανε καὶ ὁ σήμερα ἰδιαίτερα τιμώμενος ἔθνομάρτυς Παπαδημήτρης Τομαρᾶς μὲ τὶς θυγατέρες του καὶ ὅλο του τὸ ποιμνιο; Καὶ δεύτερον, διότι ἐδῶ καὶ ἑκατονταετίες αἰ-σθάνονται ἔνοχοι γιὰ τὰ δεινὰ ποὺ ἐκούσια καὶ μὲ συνείδηση τῶν πράξεών τους ἐπεσώρευσαν σὸν μεγάλο καὶ ἔνδοξο αὐτὸν τόπο. Αὐτοὶ δὲν εἶναι ποὺ παρέδωσαν τὴν ἔνδοξότερη αὐτοκρα-τορία τοῦ κόσμου, τὴν περιλαμπρὴ Ρωμανία μας ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν εἰς τοὺς Ὀθωμανούς; Ποιὸς δὲν τὸ γνωρίζει αὐτό, ἔστω κι ἂν δὲν τὸ ὁμολογεῖ; Αὐτοὶ δὲν πλημύρισαν τὸν κόσμο μὲ αἷμα καὶ πτώματα καὶ καταστροφὲς ποὺ ποτὲ ἀνθρώπινο μάτι δὲν εἶδε; Αὐτοὶ δὲν ὀλοκλήρω-σαν τὸ ἀνόσιο ὀλοκαῦτωμα τοῦ ἡσυχου καὶ εἰ-ρηνικοῦ αὐτοῦ τόπου μὲ τοὺς μακάβριους φούρ-νους, βάζοντας μέσα καὶ καίγοντας ἀνήλικα παιδιὰ καὶ ἄθωα βρέφη; Ποιὸς Ἀττίλας καὶ ποιὸς Τσεγκίς - Χὰν ἐφθασε σὲ τέτοια ἀποκο-ρύφωση θηριωδίας; Νὰ μὴν τὰ λέμε, μᾶς λέν, διότι θίγουμε τὸ φιλότιμό τους. Παραπονιούν-ται. Ὡραία! Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς δὲν εἶναι ἐκδι-κητικὸς. Ξεχνᾷ. Τὸν ἔπλασε ἡ πίστη μας ἡ Ὁρθόδοξη σωστὸ καὶ γνήσιο χριστιανό, ποὺ φι-λεύει τὸ δολοφόνο τοῦ παιδιοῦ του. Ποιὸς ἄλ-λος μπορεῖ νὰ κάνει τοῦτο τὸ μέγιστο καὶ ὑπερ-ἄνθρωπο; Μὰ πῶς νὰ μὴν παραπονεῖται κανεὶς; Πῶς νὰ ξεχάσεις τὴ μᾶνα, τὸν πατέρα, τὸ παιδί τὸ ἀμούστακο, τὸ βρέφος τὸ ἀγγελικό;

Δικαίως, λοιπόν, τιμοῦμε καὶ δὲν θὰ παύ-σουμε νὰ τιμοῦμε τοὺς ἀνθρώπους μας ποὺ ὑπέ-στησαν τὸ μαρτύριο αὐτὸ τὸ συγκλονιστικό, μό-νο καὶ μόνο ἐπειδὴ ἦταν Ἕλληνες καὶ ἀγαπού-σαν τὸν τόπο τους. Δὲν τοὺς ξεχνοῦμε ποτέ. Γι' αὐτὸ τοὺς στήνουμε ἀνδριάντες καὶ προτομές. Μὰ οἱ ἀνδριάντες καὶ οἱ προτομές, στήθηκαν προτύτερα σὲς καρδιές μας, σὴν αἰώνια μνήμη μας, σὴν μνήμη τοῦ ἔθνους.

Τούτα τὰ λόγια τὰ αὐστηρὰ θέλω νὰ τὰ ἀ-κούσουν κυρίως οἱ νέοι. Γιατὶ αὐτοὶ θὰ πάρουν,

τὴν πῆραν ἤδη τὴ σκυτάλη, ἀπὸ τοὺς μεγαλύτε-ρους. Καὶ πρέπει νὰ ξέρουν. Καὶ νὰ θυμούνται. Στους δύσκολους καιροὺς ποὺ ζούμε, μιὰ παγ-κόσμια συνωμοσία ὁδηγεῖ τοὺς λαοὺς σὴ λήθη, σὴ λησμονιά. Νὰ ξεχάσουν τὴν ἱστορία τους, τὴ γλώσσα τους, τὴν πίστη τους —προπάντων αὐ-τὴν— τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμά τους. Κι ἔτσι νὰ εἶ-ναι ἔρμαια σὴν κάθε μορφῆς ὑποδούλωση. Δὲν τὸ βλέπουμε; Ξένα ἦθη, ξένες συνήθειες, ξένη μουσικὴ, ξένοι χοροί, ξένα παραθρησκευματα, σατανισμοὶ καὶ ποικίλα ἐγκλήματα κινδυνεύουν νὰ μετατρέψουν τὸν ὠραῖο αὐτὸ χῶρο, τὴν πα-τρίδα μας, σὲ ζούγκλα καὶ κόλαση.

Ὁ ἔθνομάρτυς Παπαδημήτρης Τομαρᾶς μᾶς φωνάζει ἀπὸ τὸν τάφο καὶ τώρα ἀπὸ ἐδῶ, ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία: Μή, παιδιὰ μου, μὴ παρα-σύρεστε ἀπὸ τὰ ξένα καὶ ἀνόσια. Γεννηθήκαμε Ἕλληνες. Τί πιὸ ὠραῖο καὶ ὁμορφο ὄνομα; Ποιὰ πίστη μπορεῖ νὰ συγκριθῇ μὲ τὴν Ὁρθό-δοξη πίστη μας; Κρατηθεῖτε γερά σὸ διπλὸ αὐ-τὸ τόπο: σὸ ἔδαφος καὶ τὶς ἀξίες του. Εἴμαστε ὁ πιὸ ὠραῖος λαὸς τοῦ κόσμου. Κρατᾶτε σὰ χέ-ρια σας ὅ,τι πολυτιμότερο ἔχει ὁ κόσμος.

Αὐτὰ τὰ πολύτιμα λόγια, αὐτὴν τὴν ἁγία πα-ρακαταθήκη μᾶς ἄφησε ὁ ἔθνομάρτυς Παπα-δημήτρης Τομαρᾶς. Καὶ εἶμαι εὐτυχὴς ὅτι ὁ λό-γος του ἔπεσε σὲ γῆ γόνιμη καὶ ἀγαθή. Αὐτὸ δηλώνει ἡ πάνδημη συναίνεση σὴν ἰδέα νὰ στη-θῇ ἐδῶ ἔξω ἀπὸ τὸ Ναὸ τοῦ Ἀγ. Γεωργίου ἡ προτομή του. Ἀπὸ ἐδῶ θὰ μετέχει αἰώνια τῶν ἁγίων Μυστηρίων τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ εὐχεται γιὰ ὅλους μας.

Ἐπιθυμῶ νὰ συγχαρῶ τὸν ἐφημέριο τοῦ Ἱ. Ναοῦ π. Χαράλαμπος, τὸν Πρόεδρο καὶ τὸ Κοι-νοτικὸ Συμβούλιο τῆς Κοινότητος Χορτιάτη γιὰ τὴν ὠραία καὶ ἁγία αὐτὴ πρωτοβουλία ποὺ τοὺς τιμᾷ, ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς Κοινότητος κα-θὼς καὶ ὅλους τοὺς προσελθόντας σὴν συγκινη-τικὴ αὐτὴ τελετὴ καὶ ἑορτῇ.

Αἰωνία ἡ μνήμη τοῦ ἔθνομάρτυρος, ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν γενομένου, ἱερέως Δη-μητρίου Τομαρᾶ.

Ἄν θέλεις νὰ ἀκούγεται ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὰ ραδιοκύματα, ἐνίσχυσε τὸ Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ της, τὸν 89,4 FM STEREO. Ἀριθμὸς λογαριασμοῦ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς: 146/558090-03.

Η ΕΙΡΗΝΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΠΩΣ ΑΠΟΚΤΑΤΑΙ*

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. Χρυσ. Π. Ἀβαγιανοῦ, Ἱεροκήρυκος

6. Ἡ πνευματικὴ χειραγωγία

Ἀλλὰ γιὰ τὸ θέμα αὐτό, τοῦ πῶς αποκτᾶται ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ, ὁ χριστιανὸς δὲν εἶναι ἄσκοπο νὰ χειραγωγηθῇ προφορικὰ ἢ γραπτὰ ἀπὸ κάποια πνευματικὴ διδασκαλία. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, λόγῳ ἡλικίας, φύλου, ἐπαγγέλματος, παιδείας κ.λπ. δὲν ἀντιμετωπίζουν τὰ ἴδια προβλήματα, τὰ ἴδια ἐμπόδια στὸ δρόμο γιὰ τὴν κατὰκτηση τῆς ψυχικῆς εἰρήνης. Γιὰ παράδειγμα ὁ χριστιανὸς ποὺ δοκιμάζεται ἀπὸ τὸν πειρασμὸ τῆς ἀσθενείας, ποὺ εἶναι καθηλωμένος στὸ κρεβάτι τοῦ πόνου, χρειάζεται εἰδικὴ παιδαγωγικὴ, πνευματικὴ μέριμνα, γιὰ νὰ μὴ κυριευθῇ ἀπὸ τὴν ἀγωνία καὶ τὴν ταραχὴ.

Ἔτσι ὁ χριστιανὸς ἀφήνοντας «τὴν ζωὴν ἁπασαν καὶ τὴν ἐλπίδα» στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ, καλὸ εἶναι νὰ καθοδηγηθῇ στὸ ἐπίμαχο αὐτὸ ζήτημα ἀπὸ τὸν ἔμπειρο πνευματικὸ του σύμβουλο καὶ πατέρα. Εὐτυχῶς δὲν λείπουν ἀπὸ κάθε ἐποχῇ οἱ ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ, οἱ κατάλληλοι νὰ μᾶς διαφωτίζουν καὶ νὰ μᾶς λυτρῶνουν ἀπὸ τὰ ἀδιέξοδα.

Ἀκόμη καὶ μὲ μία πατρικὴ καὶ ἐμπνευσμένη ἐπιστολὴ τους. Ὅπως, γιὰ παράδειγμα, ἔκαμε ὁ γνωστὸς ἐνάρετος καὶ λόγιος ἰδρυτὴς τῆς Ἀγιορείτικης Ἀδελφότητος τῶν Δανιηλαίων γέροντων Δανιὴλ Σμυρναῖος (1844-1929). Σὲ ἐπιστολὴ του ὁ αἰμίμητος γέροντας προσπαθεῖ νὰ ξαναφέρῃ τὴν εἰρήνην στὴν ψυχὴ κάποιου μοναχοῦ Γερόντιου γράφοντας μεταξὺ ἄλλων τὰ ἑξῆς:

«Ἀναθεωρῶν τὴν πολλὴν σου ταπείνωσιν, καθήκον ἀδελφικὸν ἐθεώρησα, χάριν ὑπακοῆς, νὰ σοὶ γράψω τὴν παροῦσαν μου, ἐραnistheis τὰς κατωτέρω ἱερὰς συμβουλὰς, οὐχί, μὴ γένοιτο! ἀπὸ τὴν ἀτομικὴν μου γνώσιν ἢ διάκρισιν, ἀλλὰ ἀπὸ τὰς ἀπλανεῖς ὁδηγίας τῶν Νηπιτικῶν τῆς Ἐκκλησίας διακριτικῶν Πατέρων... Σὲ παρακαλῶ, σὺ νὰ μὴ δίδῃς τὴν ἐλαχίστην ἀκρόασιν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ τοιοῦτου πολέμου καὶ ἂν σοῦ παρουσιάζῃ μερικὰς ἀδυναμίας, εἰς ἃς εἰμεθα πάντες ὑποκείμενοι ἢ παρέβης καμμίαν

ἐντολὴν ἢ καὶ ὑπέπεσες εἰς τι ἁμάρτημα, ἢ ὁσιότης σου, νὰ ἀντιτάττεσαι εἰς τὸν τοιοῦτον λογισμὸν λέγων εἰς τὸν πειρασμόν· “ἐγὼ καὶ ἂν ἔσφαλὰ τι πρὸς τὸν Θεόν, ὅμως ἐξωμολογήθην καὶ πάλιν ἔχω πεποιθήσιν, ὅτι ὁ γλυκύτατός μου Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ πρεσβειῶν τοῦ Ἁγίου μεγαλομάρτυρος Παντελεήμονος, εἰς ὃν ἐπὶ ἐξήκοντα ἔτη δουλεύω, θὰ μὲ σώσῃ, ὅχι διὰ τὰ ἔργα μου, ἀλλὰ διὰ τὴν πολλὴν του φιλανθρωπίαν...” κ.λπ.»¹⁴.

Ἕνας ἄλλος ἐπίσης πνευματικὸς πατέρας, ὁ ὁποῖος ἔμελλε νὰ διαδραματίσῃ ἀξιόλογο ρόλο —γιὰ ἄλλους θετικό, γιὰ ἄλλους ἀρνητικό— στὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα τῆς πατρίδος μας στὸν αἰῶνα μας, ὁ Ἀρχιμ. Εὐσέβιος Ματθόπουλος, ἔγραφε τὰ ἑξῆς σὲ μία ταραγμένη ψυχῇ: «Καὶ σὺ λέγεις ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι μακρὰν σου; Πῶς τὸ λέγεις αὐτό, ὅπου ἀπέχει τόσον ἀπὸ τὴν ἀληθειαν, ὅσον ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τὴν γῆν; Τί ἄλλο θέλεις νὰ σοῦ κάμῃ ὁ Θεὸς διὰ νὰ τὸν νοήσῃς ὅτι εἶναι προστάτης σου, βοηθός σου, Πατήρ σου καὶ προνοητὴς πάντων ὅσα σὲ προάγουν, σὲ ἀνακαινίζουν καὶ σὲ ἀνορθώνουν καὶ σὲ ἀναβιβάζουν ἐκ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανόν; Αἱ ἐσφαλμένα αὐτὰ ἰδέαι πρέπει νὰ ἐκδιωχθοῦν μακρὰν ἀπὸ τὴν ψυχὴν σου, διότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι δὲν εἶναι ἀληθεῖς, ἀλλὰ καὶ διώκουν τὴν εἰρήνην ἀπὸ τὴν ψυχὴν καὶ φέρουν τὴν ἀνησυχίαν καὶ ταραχὴν εἰς αὐτήν»¹⁵.

Ἀλλὰ στὸ σημεῖο αὐτό, ὅπου μνημονεύουμε ποιμαντικὰς ἐπιστολὰς χάριν τῆς ψυχικῆς εἰρήνης, θὰ πρέπει νὰ θυμηθοῦμε τὸν Ἀγ. Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο. Πόσες ἐπιστολὲς του δὲν μᾶς διασώθηκαν, ποὺ ἔστειλε σὲ πνευματικά του παιδιὰ, ἀπὸ τοὺς τόπους τῆς ἐξορίας του, γιὰ νὰ τοὺς στηρίξῃ στὴ δοκιμασίᾳ τους ποὺ ἔχασαν τὸν πνευματικὸ τους Πατέρα. Ἰδιαιτέρως ἀξιωματικὸν εἶναι οἱ 17 ἐπιστολὲς του στὴ διακόνισσα Ὀλυμπιάδα, ἢ ὁποῖα εἶχε κυριευθῇ ἀπὸ βαθεῖα μελαγχολία καὶ κατάθλιψη, γιὰ τὴν ἀναπάντεχη καὶ ἄδικη ἐξορία τοῦ διδασκάλου τῆς Ἀρχιεπισκόπου Ἰωάννου.

Νὰ τί τῆς γράφει ὁ ἱ. Πατὴρ στὴν ΙΔ' ἐπι-

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 189 τοῦ ὑπ' ἀρ. 10 τεύχους.

στολή του: «Πῶς δὲ λέγεις γραμμάτων οὐκ ἀπολαύειν; Ἦδη σοι τρεῖς ἐπεμψα ἐπιστολάς, τὴν μὲν διὰ τῶν ἐπαρχικῶν, τὴν δὲ δι' Ἀντωνίου, τὴν δὲ δι' Ἀνατολίου τοῦ οἰκέτου σου, πολυστίχους· τὰς δὲ δύο μάλιστα φάρμακον σωτήριον, πάντα ἀθυμοῦντα, πάντα σκανδαλιζόμενον ἱκανὰς ἀνακτήσασθαι, καὶ πρὸς καθαρὰν εὐθυμίαν ἀγαγεῖν. Λαβοῦσα τοίνυν ταύτας, ἐπέρχου συνεχῶς καὶ διὰ παντός, καὶ ὅψει αὐτῶν τὴν ἰσχύν, καὶ τῆς ἰατρείας πείραν λήψη πολλήν, καὶ ὠφέλειαν καὶ ἡμῖν δηλώσεις, ὅτι γέγονέ σοι τι πλεον ἐκείθεν»¹⁶.

7. Τὸ ποιμαντικὸ χρέος

Δὲν εἶναι ἀσφαλῶς εὐκολο ἔργο νὰ διατηροῦμε πάντοτε στὴν ψυχὴ τὴν εἰρήνην καὶ τὴ γαλήνην τοῦ Χριστοῦ. Πολλὰ καὶ ἀλλεπάλληλα τὰ κύματα τῶν προβλημάτων, τῶν πειρασμῶν καὶ τῶν θλίψεων. Συνεχῆς καὶ ἀδιάπτωτος ὁ ἀόρατος πόλεμος τοῦ αἰωνίου ἐχθροῦ μας. Θάλασσα ταραγμένη ἢ ἀμαρτωλὴ φύση μας. Μὲ τὰ βαθεῖα ριζωμένα πάθη καὶ τὶς ἀδυναμίες. Ἡ ἐποχὴ μας εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἐποχὴ ἄγχους καὶ ἀγωνίας.

Γι' αὐτὸ ἔντονο, ἄκρως ἐπιτακτικὸ, προβάλλει τὸ ποιμαντικὸ μας καθήκον νὰ συνδράμουμε

κατὰ δύναμιν στὸ νὰ ἀποκτήσουν εἰρήνη οἱ ἀδελφοί μας, τὸ ποίμνιό μας. Ἡ εἰρήνη, τὸ γλυκὺ πρᾶγμα καὶ ὄνομα, πολλὰς φορὲς ἀνεβαίνει στὰ χεῖλη μας. Τοῦτο εἶναι παράδοση τοῦ χριστιανικοῦ, τοῦ Ἀποστολικοῦ καὶ Ὁρθοδόξου Κλήρου. «Καὶ μέλλοντες νὰ εὐλογῇσιν οἱ ἱερεῖς, τοῦτο πρότερον ἐπευχθέντες, εἴτα τῆς εὐλογίας ἄρχονται»¹⁷.

Ἐὰν εἴμαστε ἄνθρωποι τῆς εἰρήνης, ἀπόλυτα στηριγμένοι στὴν Ἀγάπην τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ, ξένοι τοῦ κοσμικοῦ ἄγχους, τοῦ ἀντιευαγγελικοῦ καὶ φθοροποιοῦ, θὰ μεταδίδουμε εἰρήνην. Καὶ στὸ ναό, στὴ θ. Λατρεία, καὶ ἐκτὸς τοῦ ναοῦ. Ὅπου ὁ λυσσαλέος πόλεμος. Ἡ μανιασμένη θάλασσα τῶν παθῶν, τῶν συμφερόντων, τῆς ἀδικίας.

Ἡ εἰρήνη αὐτὴ τοῦ Χριστοῦ, ἡ πάντα νοῦν ὑπερέχουσα, θὰ εἶναι ἡ κάλλιστη προσφορά μας στὸν ταραγμένον κόσμον μας.

(Τέλος)

14. Δανιὴλ Κατουνακιώτου, Μοναχικά ἐντυφλήματα. Ἄγ. Ὅρος. Θεσ/νίκη 1982, σ. 157-158.

15. Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Παπακώστα, Εὐσεβίος Ματθόπουλος, Ἀθήναι 1948, σ. 202.

16. Migne, P.G. 52, σ. 617.

17. Ε. Θεοδώρου, Μν. ἐργ., ΘΗΕ 5,441.

ΕΚΛΕΚΤΑ ΠΑΤΕΡΙΚΑ – ΑΣΚΗΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΣΕ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

- * ΜΙΚΡΗ ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ. Πατερικά φιλοκαλικά κείμενα, τόμος Α' (Ἀρχιμ. Εὐσεβίου).
- * ΜΙΚΡΗ ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ. Πατερικά φιλοκαλικά κείμενα, τόμος Β' (Εὐαγγ. Γ. Καρακοβούνη).
- * Ο ΜΕΓΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ. Εἰσαγωγή, κείμενα, σχόλια (Καθηγ. Ἡλία Μουτσούλα, Κίμ. Παπαχριστόπουλου).
- * ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ: ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ καὶ ἄλλα κείμενα. Εἰσαγωγή, κείμενα, σχόλια (Καθηγ. Στυλ. Παπαδόπουλου, Βασ. Μουστάκη).
- * ΜΙΛΑΕΙ Ο ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΘΕΟΛΟΓΟΣ. Εἰσαγωγή, κείμενα, σχόλια (Καθηγ. Στυλ. Παπαδόπουλου καὶ ομάδας θεολόγων).
- * ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ, ἀγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ. Εἰσαγωγή, κείμενα, σχόλια (Πρωτοπρ. Δημ. Στανιλοάε, Ἰγν. Σακαλή).

Γιὰ πληροφορίες καὶ παραγγελίες βιβλίων ἀπευθύνεσθε:

Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἰασίου 1 — 115 21 Ἀθήνα. Τηλ. (01) 72 28 008.

Fax (01) 72 38 149 (Κεντρικὴ διάθεση).

Βιβλιοπωλεῖα: Δραγατσάνιου 2 (πλ. Κλαυθμώνος) Ἀθήνα.

Τηλ. (01) 33 10 977, 32 28 637 (καὶ Fax).

Ἐθν. Ἀμύνης 9α καὶ Τιμιοσκῆ – Θεσ/νίκη. Τηλ. (031) 275 126. Fax 278 559.

Ο Ρ Ι Ο Θ Ε Τ Η Σ Ε Ι Σ

Τοῦ κ. Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀναπλ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Βεβαιότητες καὶ ἀβεβαιότητες

«Ἄραγε εἶσαι βέβαιος γι' αὐτὰ ποὺ εἶσαι βέβαιος;» Τί θὰ ἀπαντούσαμε σ' ἓνα τέτοιο ὑποθετικὸ ἐρώτημα; Πόσο βέβαιοι μποροῦμε νὰ εἴμαστε γιὰ ὅσα βεβαιώνουμε τὸν ἑαυτό μας καὶ τοὺς ἄλλους ὅτι εἴμαστε; Αὐτὸ δὲν ἀφορᾷ μόνο ἐμᾶς προσωπικά. Φαίνεται ὅτι πλησιάζοντας στὸ τέλος τοῦ εἰκοστοῦ καὶ στίς ἀρχὲς τοῦ εἰκοστοῦ πρώτου αἰῶνα εἶναι σὰ νὰ βρισκόμαστε μπροστὰ στὸ *λυκόφως τῶν βεβαιιοτήτων*. Οἱ παλιὲς βεβαιότητες σὰ στὸ σούρουπο φαίνεται ὅτι ξεθώριασαν καὶ βασιλεύουν ὅπως ὁ ἥλιος ποὺ δύει καὶ δὲν φωτίζει πιά!

Τί ἔχει μείνει ἀπὸ τὶς παλιὲς βεβαιότητες τοῦ ἀνθρώπου σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ στὴν ἀλήθεια, στὴν πίστη, στίς ἀξίες, στὴν ὁμορφιά; Ἄν δὲν ἔχει χαθεῖ τελείως ἡ βεβαιότητα γιὰ ὅλα αὐτά, τουλάχιστον τίθενται ἐν ἀμφιβόλῳ. Ὁ βέβαιος καθίσταται ὑποπτος καὶ δὲν αποκλείεται γι' αὐτὴν τὴν βεβαιότητα κάποια συνθήκη τοῦ Σένγκεν νὰ τοῦ ἀπαγορεύσει τὴν εἴσοδο σὲ κάποια σύνορα καὶ νὰ τὸν ἀφήσει ἐκτός. Τὸ πὶδ τραγικὸ, ὅμως, εἶναι, ὅταν σὺ ὁ ἴδιος, καίτοι βέβαιος, ὅσο βέβαιος μπορεῖ νὰ εἶσαι, ἀμφιβάλλεις καὶ στέκεσαι διστακτικός, μὲ μετέωρο βῆμα, στὸ νὰ διαβεῖς ἢ νὰ μὴ διαβεῖς τὰ σύνορα τῆς χώρας ποὺ μόνο στοὺς ἀ-βέβαιους μπορεῖ νὰ ἐπιτραπῇ νὰ τὰ περάσουν.

Ἀπληστία τοῦ ὀρίου

Δίπλα στίς βεβαιότητές σου λαμβάνεις τότε ἐμπειρία τῶν ὀρίων σου καὶ τῶν ὀρίων τῶν βεβαιιοτήτων γενικὰ καὶ τῶν δικῶν σου ἰδιαίτερα. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ εἶναι γνωστὸ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐπιδιώκει τὸ ἀπόλυτο, τὴν ἀπόλυτη βεβαιότητα καὶ σιγουριὰ καὶ ἐξασφάλιση. Ἐχει φόβο τοῦ κενοῦ, θέλει τὸ πλήρες,

νὰ γεμίσει ὅλα τὰ κενά. Εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ παραδεχτῇ τὰ ὅριά του. Καὶ λαμβάνοντας πείρα τῶν ὀρίων του, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὶς σωματικές του δυνάμεις καὶ προχωρώντας στίς ψυχικὲς καὶ πνευματικὲς, αἰσθάνεται μειονεκτικός, ὑποεδεέστερος. Πάντα θὰ ἠθέλε νὰ εἶχε καὶ νὰ κατεῖχε πὶδ πολλὰ προσόντα καὶ ὑπάρχοντα.

Θὰ ὀνόμαζα αὐτὴν τὴν ἐπιθυμία μ' ἓναν ἐπιτυχημένο τίτλο βιβλίου, «ἀπληστία στὸ ὄριο»¹. Ὅλο καὶ πὶδ πολλὰ, ὅλο καὶ περισσότερα. Ἄλλωστε καὶ τὰ σλόγκαν ποὺ κυριαρχοῦν γύρω του τὸν προσκαλοῦν νὰ κινηθεῖ πρὸς μία τέτοια κατεύθυνση. «Ζῆστε χωρὶς ὄρια!» μᾶς προτρέπει μιὰ διαφήμιση. Ἄλλο νὰ τὸ λὲς καὶ ἄλλο νὰ τὸ κάνεις. Γιατὶ κι ἂν δὲν σοῦ θέτουν ἄλλοι ὄρια εἶσαι ὑποχρεωμένος σὺ ὁ ἴδιος νὰ τὰ θέσεις καὶ νὰ μὴ τὰ παρῇλθεις (πρβλ. τὸν Ψαλμὸ 103,9).

Εἶναι ἐν τούτοις δική σου αὐτοασφάλιση ὅταν γνωρίζεις τὰ ὄριά σου ἀλλὰ καὶ τὰ ὄρια τῶν ἄλλων. Ξέρεις τί νὰ ἀπαιτεῖς ἀπὸ σένα καὶ τί ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ὁ αὐτοπεριορισμὸς διευκολύνει τὴν κίνηση καὶ τὴν ἀκίνησίν σου. Γιὰ νὰ μὴ μένεις ἀκίνητοποιημένος ὅταν μπορεῖς καὶ πρέπει νὰ κινηθεῖς καὶ νὰ μὴ κινεῖσαι σὲ περιοχὴ ὅταν σοῦ εἶναι ἀπαγορευμένη. Βλέπουμε σὲ μελέτες ποὺ ἀναφέρονται στὴν ἐπιθετικότητα τῶν ζώων πόσο πολὺτιμη καὶ ἀνασχετικὴ στὴν ἐκδήλωσή της εἶναι ἡ ὀριοθέτηση ποὺ κάνουν στίς 3 ζῶνες ἐπιρροῆς τους. «Μέχρις ἐκεῖ καὶ μὴ παρῇκει» εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ ἐντολή. Ἡ ὑπέρβαση ἔχει συνέπειες, ἡ συμμόρφωση βοηθάει στὴ συμβίωση καὶ τὴν ἐπιβίωση.

Ἐμπειρία ὑπαρξιακῇ

Καθημερινά, ὅμως, καὶ ὁ ἄνθρωπος λαμβάνει γνώση τῶν ὀρίων του. Στὴν «ἀπληστία»

του για υπέρβαση τῶν ὁρίων ἔχει ἐμπειρία ὑπαρξιακή τοῦ χάους πού προσεγγίζει ἂν ὑπερβεῖ τὰ ὅριά του, ὅταν φθάνει πιά στο ἄπροχώρητο. Ἐκεῖ πιά δὲν τὸν ἀφορᾷ τὸ «εἴ τις δύναται χωρεῖν χωρεῖτω» (Ματθαίου ιθ' 12), ἀπλὰ δὲν μπορεῖ νὰ προχωρήσει. Αὐτὸ κατὰ κάποιο τρόπο εἶναι καταλυτικό.

Ὅταν διαπιστώσεις τὰ ὅριά σου εἶναι ἀπελευθερωτικό, γιατί τότε δὲν ἔχεις ὑπέρμετρες ἀξιώσεις ἀπὸ τὸν ἑαυτό σου· ἐπιμετρᾷς τίς δυνάμεις σου. Ξέρεις ἂν ἔχεις ἓνα, δύο ἢ πέντε τάλαντα κι ἀνάλογα κινεῖσαι. Ψηφίζεις τὴ δαπάνη γιὰ νὰ χτίσεις πύργο καὶ δὲ μένεις στὴ μέση γιὰ νὰ ἐπιχαίρονται οἱ ἐχθροί σου. Ἀσφαλῶς δὲν ἀρκεῖ μιὰ θεωρητικὴ γνώση· ἔχω τόσα ἄρα μπορῶ νὰ κάνω ἐκεῖνο καὶ τὸ ἄλλο. Παίρνεις σιγὰ σιγὰ μιὰ ἐμπειρία τοῦ τί μπορεῖς νὰ κάνεις μὲ αὐτὰ πού διαθέτεις. Δὲν ἀρκεῖ μόνο τὸ κεφάλαιο, εἶναι καὶ οἱ συνθη- κες τῆς ἀγορᾶς, εἶναι καὶ οἱ αὐξήσεις, καὶ ὁ πληθωρισμὸς καὶ ὁ τιμάριθμος, καὶ ἀπὸ ποῦ ἀγοράζεις αὐτὰ πού ἔχεις ἀνάγκη. Ἄλλες φο- ρές ξοδεύεις περισσότερα ἢ λιγότερα ἀνάλο- γα καὶ μὲ τὴν πηγὴ τῆς ἀγορᾶς. Δὲν πουλᾷνε ὅλοι πάντα στὶς ἴδιες τιμές. Εἶναι καὶ τὸ πα- ζάρεμα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπείγον τοῦ πράγματος. Ἄλλο περὶ πτερο καὶ ἄλλο σουπερμάρεκετ...

Οἰκονομική... προσέγγιση

Ἄν μιλάω μὲ οἰκονομικοὺς ὅρους εἶναι γιατί σήμερα ἡ οἰκονομία εἶναι μιὰ γλώσσα πού μὲ τίς «συγκλίσεις» τῆς γίνεται κατανοη- τὴ ἀπὸ ὅλους χωρὶς νὰ εἶναι καὶ ἡ μοναδικὴ γιὰ τὴν κατανόηση τῶν ὁρίων. Ἀπλὰ εἶναι πολὺ κοντινὴ μας ἀλλὰ κοντὰ καὶ στὴν Ποι- μαντικὴ μιὰ καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ Οἰκονομία μὲ διακανονισμοὺς ὁρίων ἔχει νὰ κάνει· ἄλ- λωστε ἡ Ποιμαντικὴ κινεῖται μεταξὺ «ἀκρι- βείας» καὶ «οἰκονομίας». Ἀφοῦ διαπιστώσει τίς πραγματικὲς ἀνάγκες, τίς ἐλλείψεις, τίς ἀντοχὲς τῶν πιστῶν, ὁ ποιμένας οἰκο- νομεῖ καὶ ἐξοικονομεῖ, μεταφέρει κεφάλαια ἀπὸ ἓ- ναν λογαριασμὸ στὸν ἄλλο καὶ μαθαίνει στὸν πιστὸ πῶς καὶ ὁ ἴδιος νὰ διαχειρίζεται τίς δυνάμεις του, πῶς νὰ θέτει ὅρους καὶ ὅρια, πῶς νὰ περιορίζεται καὶ πῶς νὰ ἐξέρχεται, πῶς νὰ ἐπιχειρεῖ εἰσόδους καὶ ἐξόδους, ἔσοδα καὶ ἐξοδα.

Τὸ ζήτημα δὲν εἶναι νὰ λαμβάνεις τὸ ἐπι- βάλλον μέρος τῆς οὐσίας — πάντα σοῦ ἀναλο- γεῖ ἓνα μερίδιο — καὶ ἐξερχόμενος εἰς χώραν μακρὰν νὰ τὸ διασκορπίζεις ζῶν ἀσώτως. Ἡ μακρινὴ χώρα εἶναι μιὰ πρόκληση γιὰ υπέρ- βαση τῶν ὁρίων. Αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ γνωρίζεις. Τὸ πέρασμα τῶν συνόρων δὲν εἶναι μιὰ πράξη καθ' ἑαυτὴν παραβατικὴ. Ἡ ἀποδημία πέραν τῶν ὁρίων μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ ἐντολὴ «νὰ ἐξέλθεις ἐκ τῆς γῆς σου».

Τὸ ζήτημα εἶναι ἂν, περνώντας τὰ σύνορα, ὑπερβαίνεις πᾶν ὅριον καὶ ζώντας ἀσώτως χάνεις κάθε ἐλπίδα ἐπιστροφῆς καὶ σωτηρίας.

Μαθητεία στὰ ὅρια

Ἐδῶ, ἡ καλὴ Ποιμαντικὴ μπορεῖ νὰ ἀσκη- θεῖ σὰν μαθητεία στὰ ὅρια καὶ ποιμένων καὶ ποιμαινομένων. Σὰν μαθητεία σὲ ἰσορροπίες μεταξὺ ἀμφιβολίας καὶ βεβαιότητας, σὰν εὐαίσθητοποίηση στὴν αἴσθηση τοῦ μέτρου καὶ τῆς ἀμετρίας, σὰν ἄσκηση ἀναγνωρίσεως τῶν ὁροθετικῶν γραμμῶν ἢ τῆς ὁροθετικῆς γραμμῆς πού κάποιες φορὲς μοιάζει μὲ σχοινὶ τεντωμένο καὶ μᾶς προκαλεῖ σὲ ἀκροβασία.

Μοναδική μας ἀσφάλεια εἶναι τότε ἡ ἰ- σορροπία. Εἶναι ἐπικίνδυνο νὰ γύρουμε ἀπ' ἐδῶ ἢ ἀπ' ἐκεῖ εἴτε ἀπὸ κακία εἴτε ἀπὸ ἀμά-θεια, ὅπως μᾶς θυμίζει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, αὐτὸς ὁ μεγάλος δάσκαλος τῆς ποιμαντικῆς τέχνης καὶ ἐπιστήμης². Φαίνεται λοιπόν, ὅτι τὸ ὁριοθετεῖν ὅπως καὶ τὸ ὀρθο- λογεῖν εἶναι τελικὰ *σχοινοβατεῖν*³.

Ἀπαιτεῖται ὥς ἐκ τούτου ἡ *Ποιμαντικὴ* μας νὰ λειτουργεῖ ὥς *μεθοριακὸς Σταθμὸς Α', Β' ἢ Γ'... Βοηθειῶν* γιὰ ὅλους ἐκείνους — γιὰ ὅλους μας δηλαδή — πού ἀναγκαστικά κινούμαστε στὰ ὅρια τοῦ κόσμου.

1. Χ. Μαθιόπουλου, *Ἀπληστία στὸ ὄριο*, Ἀθήνα, Μετα- μεσονύχτιες ἐκδόσεις, 1997.

2. Βλ. παράγραφο 34 τοῦ *Ἀπολογητικοῦ* του περὶ Ἱερω- σύνης Λόγον (Β') στὶς Πατερικὲς Ἐκδόσεις «Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς», ΕΠΕ 18, Θεσσαλονίκη 1975, σ. 114-115.

3. Βλ. ἄρθρο μου, *Μαθήματα σχοινοβασίας*, στὸν «Ἐφη- μέριο» 1 Σεπτεμβρίου 1996, σ. 272-273.

ΟΙ 39 ΑΓΙΟΙ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΠΟΥ ΦΕΡΟΥΝ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΣΤΕΦΑΝΟΣ*

Τοῦ Δρ. Κων. Μ. Κονταξόπουλου, Καρδιολόγου - Παθολόγου
Διευθυντοῦ Ἱατροῦ Ἀσκληπιείου Νοσοκομείου Βούλας

Ἁγ. Στέφανος, ὁ μάρτυρας (31 Νοεμβρίου). Μαρτύρησε μαζί με δύο συνονόματους μάρτυρες τὸν Μάρκο καὶ τὸν Μάρκο. Αὐτοὶ κατάγονταν ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια τῆς Πισιδίας καὶ μαρτύρησαν ὅταν αὐτοκράτορας ἦταν ὁ Διοκλητιανὸς (284-304), ὁ φοβερὸς αὐτὸς διώκτης τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τότε ἡγεμόνας τῆς Ἀντιόχειας ἦταν ὁ Μάγνος, ἓνας φανατισμένος εἰδωλολάτρης ποὺ καταδίωκε ἀμείλικτα τοὺς χριστιανούς. Αὐτὸς λοιπὸν συνέλαβε τὸν Στέφανο καὶ τοὺς Μάρκους ἐπειδὴ ὁμολογοῦσαν με θάρρος ὅτι εἶναι χριστιανοί. Ὅμως παρὰ τὶς ἀπειλὲς τοῦ Μάγνου αὐτοὶ ἔμειναν σταθεροὶ στὴν πίστη τους, ὁπότε αὐτὸς ἔδωσε ἐντολὴ καὶ τοὺς ἀποκεφάλισαν καὶ ἔτσι οἱ ἅγιοι αὐτοὶ ἄνδρες ἔλαβαν τοὺς στεφάνους τοῦ μαρτυρίου.

Ἁγ. Στέφανος ὁ νέος, ὁ Ὁμολογητὴς (28 Νοεμβρίου). Γεννήθηκε στὴν Κωνσταντινούπολη ἀπὸ εὐσεβεῖς γονεῖς τὸν Ἰωάννη καὶ τὴν Ἄννα. Τὸ 730 ἐνῶ ἦταν ἀκόμα παιδί τὸν ὀδήγησαν οἱ γονεῖς του στὴν Μονὴ τοῦ Αὐξεντίου γιὰ νὰ προετοιμασθεῖ νὰ γίνεи μοναχός, ἐπειδὴ εἶχε μεγάλη ἔφεση πρὸς τὴν μοναχικὴ πολιτεία.

Ἐκεῖ ὁ Στέφανος διέπρεψε στὴν μοναχικὴ ζωὴ καὶ ἔγινε ἓνας ἐκλεκτὸς μοναχός. Ἔτσι ὅταν ἀργότερα ἐκοιμήθη ὁ ἡγούμενος τῆς Μονῆς Ἰωάννης, ἀνέλαβε αὐτὸς τὴν ἐπιστολὰ τῆς Μονῆς. Ὅμως ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ ὑπῆρχαν δυστυχῶς οἱ εἰκονομαχικὲς ἐριδές καὶ οἱ εἰκονομάχοι (754-755) ἦλθαν καὶ πυρπόλησαν τὴν Μονή. Τότε ὅλοι οἱ μοναχοὶ καταδιωχθέντες διασκορπίσθηκαν. Ὁ Στέφανος μὴ ἀποδεχόμενος τὶς ἀποφάσεις τῆς συνόδου τοῦ 754 ποὺ καταργοῦσε τὶς εἰκόνες, κατηγόρησε τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνο τὸν Κοπρώνυμο τὸν εἰκονομάχο, ὅτι εἶναι αἰρετικὸς. Γι' αὐτὸν τὸν λόγο τὸν πῆγαν στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ τὸν βάλανε στὴ φυλακὴ τῆς Φιάλης. Ἐκεῖ βρῆκε ἐπάνω ἀπὸ 300 μοναχοὺς ποὺ εἶχαν φυλακισθεῖ γιὰ τὶς εἰκόνες. Μετὰ ἀπὸ 11 μῆνες ποὺ τὸν εἶχαν φυλακισμένο τὸν ἅγιο αὐτὸ Στέφανο, τὸν Ὁμολογητὴ, τὸν ἐβγαλαν ἀπὸ τὴ φυλακὴ, τοῦ ἔδωσαν τὰ πόδια καὶ τὸν ἔσερναν κατὰ γῆς. Μετὰ ἄρχισαν νὰ κτυποῦν τὸ κεφάλι του με ξύλα, ὁπότε ὁ Ἅγιος ἀπέθανε μαρτυρικά.

Ἁγ. Στέφανος ὁ Δουναλέ, ὁ Ὁμολογητὴς καὶ μάρτυρας (17 Δεκεμβρίου). Ἦταν Ἰσπανὸς καὶ καταγόταν ἀπὸ εὐγενικὴ γενιά. Ἐπίσης ἦταν ἄρχοντας μιᾶς

νήσου ποὺ λεγότανε Βερόη ἢ Νιβερτίς. Ἀπὸ μικρὸς εἶχε ἀνατραφεῖ μετὰ τὰ χριστιανικὰ δόγματα. Ἐνῶ ὅμως ἦταν ἄρχοντας καὶ πλούσιος, κάποια στιγμὴ βαρέθηκε τὸν κόσμο μετὰ τὴν ἁμαρτωλότητά του καὶ ἐπόθησε τὴν μοναχικὴ ζωὴ καὶ πολιτεία. Πῆγε λοιπὸν στὴν Ρώμη γιὰ νὰ προσκυνήσει τοὺς τάφους τῶν ἁγίων Πέτρου καὶ Παύλου καὶ ἐκεῖ ἐκάθη μοναχὸς ἀπὸ τὸν τότε Πάπα Ἀγαπητὸ (946-955). Ἀπὸ τὴν Ρώμη πῆγε μετὰ στὴν Κωνσταντινούπολη ὅπου ἔγινε δεκτὸς μετὰ πολλὰς τιμὰς ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνο τὸν Πορφυρογέννητο (911-959). Κατόπιν ἐπισκέφθηκε τὰ Ἱεροσόλυμα ὅπου ἔγινε μεγάλος μοναχὸς καὶ ἔλλαξε τὸ ὄνομά του καὶ ἀπὸ Δουναλέ ὀνομάσθηκε Στέφανος. Ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα μετὰ τὴν συνοδεία δύο ἱερέων κατέβηκε στὴν Αἴγυπτο γιὰ νὰ κηρύξει τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ. Δυστυχῶς ὅμως ὅταν ἐφθάσε στὴν παραλία τῆς Ταβερίας συνελήφθη ἀπὸ τοὺς Σαρακηνοὺς καὶ κρατήθηκε ἐκεῖ γιὰ ἔξι μῆνες ταλαιπωρούμενος ἀπὸ πείνα καὶ δίψα. Ὑστερὰ τὸν ἔστειλαν στὸν ἡγεμόνα τῆς Αἰγύπτου, ὁ ὁποῖος τὸν ἐκράτησε δέσμιος καὶ τὸν ἐπέτρεξε νὰ ἀλλάξει τὴν χριστιανικὴ του πίστη καὶ νὰ γίνεи μωαμεθανός. Αὐτὸς ὅμως μετὰ ἐκκλησιαστικὸ θάρρος ἀρνιόταν τὴν ἐξώμωση καὶ ὁμολογοῦσε τὸν Χριστὸ ὡς τὸν μόνον ἀληθινὸ Θεό. Οἱ ταλαιπωρίες καὶ τὰ βάσανα τὸν ἔκαναν νὰ ἀρρωστήσει καὶ νὰ πεθάνει μέσα στὴν φυλακὴ σὰν χριστιανὸς ἥρωας.

Ἁγ. Στέφανος, ὁ μάρτυρας (Καζὰν 1552) (24 Μαρτίου). Ἡ ἱερὴ μνήμη του τιμᾶται στίς 24 Μαρτίου μαζί μετὰ τὴν μνήμη τοῦ μάρτυρα Πέτρου.

Ἁγ. Στέφανος, ὁ μάρτυρας (24 Μαΐου). Μαρτύρησε στὴν Ρώμη μετὰ τῶν ἐτῶν 138 καὶ 238 μαζί μετὰ τὸν ἅγιο Μελέτιο τὸν Στρατηλάτη καὶ ἐπίσης μαζί μετὰ ἓνα μεγάλο πλῆθος χριστιανῶν ποὺ ἦταν περίπου 11228 πιστοί, μετὰξὺ δὲ αὐτῶν καὶ δύο νήπια.

ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΕΣ

Ἁγ. Στέφανος Στυλιάνοβιτς ὁ Σέρβος (1515), ἡγεμὼν Νεομάρτυρας (4 Ὀκτωβρίου).

Ὅλοι οἱ ἅγιοι Στέφανοι ἀπὸ τὸν Ἀρχιδιάκονο καὶ Πρωτομάρτυρα ἕως τὸν Νεομάρτυρα Σέρβο, οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Ὅσοι, οἱ Ὁμολογητὲς καὶ οἱ Μάρτυρες, ἀγάπησαν πολὺ τὸν Σωτῆρα μας Χριστό, ἔζησαν σύμφωνα μετὰ τὸ ἅγιο θέλημά του καὶ καταξιώθηκαν νὰ εἰσέλθουν στὴν χορεία τῶν Ἀγίων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας.

(Τέλος)

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 191 τοῦ ὑπ' ἀρ. 10 τεύχους.

ΑΣΜΑ ΣΤΗΝ ΑΓΙΑ ΕΥΦΗΜΙΑ*

Τῆς κ. ΕΥΦΗΜΙΑΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, μεταπτυχ. Θεολόγου

Ἡ ἁγία Εὐφημία ἀποτελεῖ μία ἀπὸ τὶς μεγάλες μορφές ἁγίων γυναικῶν τῆς ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας. Μαρτύρησε τὸ ἔτος 303 μ.Χ. ἐπὶ αὐτοκράτορα Διοκλητιανοῦ καὶ σύντομα ἡ Ἐκκλησία τὴν κατέταξε στὴν εὐλογημένη χορεία τῶν Ἀγίων καὶ μάλιστα τῶν Μεγαλομαρτύρων. Ἐπίσης, μαζὶ μὲ τὴν ἐπωνυμία αὐτῆς προσέδωσε καὶ τὴν εἰδοποιὸ προσωνυμία τῆς Πανευφήμου.

Ἐνάμιση αἰῶνα μετὰ τὸ μαρτυρικὸ τέλος τοῦ ἐπίγειου βίου της, τὸ ἱερὸ λείψανο τῆς ἁγίας Εὐφημίας βρίσκεται στὸν ὁμώνυμο ναὸ τῆς Χαλκηδόνας, στὴν περιοχὴ τῆς Βιθυνίας. Ἐκεῖ διεξάγεται ἡ Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (451 μ.Χ.) γιὰ νὰ ἀντικρούσει τὶς ἀκοδοξίες τοῦ Εὐτυχοῦς, τοῦ Διοσκόρου καὶ ἄλλων μονοφυσιτῶν. Τότε, τοποθετοῦνται ἐντὸς τῆς ἱερῆς λάρνακος μὲ τὸ σεπτὸ σκήνωμα τῆς Ἀγίας οἱ δύο τόμοι, τῶν Ὁρθοδόξων καὶ τῶν Μονοφυσιτῶν, καὶ συντελεῖται τὸ θαυμαστὸ γεγονός τῆς κύρωσης τοῦ τόμου τῶν Ὁρθοδόξων, πού βρίσκεται στὰ χέρια τῆς Ἀγίας, ἐνῶ ἀντίθετα τὰ κείμενα τῶν αἰρετικῶν βρίσκονται στὰ πόδια της.

Ἐκτοτε τὸ τίμιο λείψανο τῆς Ἀγίας ἀποτελεῖ πηγὴ πολλῶν θαυματουργικῶν γεγονότων. Σήμερα εἶναι ἰδιαίτερη εὐλογία γιὰ τοὺς πιστοὺς χριστιανοὺς τὸ γεγονός ὅτι τὸ ἁγιασμένο αὐτὸ σκήνωμα φυλάσσεται ἀκέραιο ἐντὸς τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου στὴν Κωνσταντινούπολη. Θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι τὸ κατ' ἐξοχὴν ὁρατὸ κέντρο τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας, τὸ σεπτὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, τελεῖ ὑπὸ τὴ σκέπη καὶ τὴν εὐλογία τῆς μεγαλομάρτυρος Εὐφημίας, τῆς Ἀγίας πού εἶναι θεματοφύλακας τῆς ὀρθῆς Πίστεως καί, κατ' ἐπέκταση, τῶν ὁρθῶν πράξεων.

Α. Εἰσαγωγικὸ σημεῖωμα

Τὸ κείμενο πού ἀκολουθεῖ ἔχει τὸν τίτλο *Ἄσμα εἰς τὴν Ἀγίαν Εὐφημίαν*. Πρόκειται γιὰ ἓναν αἶνο καὶ ὕμνο πού γράφτηκε καὶ ψάλλθηκε πρὸς τιμὴ τῆς Ἀγίας, κατ' ἐπέκταση τῶν λειτουργικῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀσμάτων. Τὸ ἄσμα ἀποτελεῖ μουσικὴ ἐκφραση ψυχικῶν συναισθημάτων ἢ βιωμάτων καὶ μέσα ἀπὸ τὴ γλῶσσα τῆς ποίησης ἐκφράζονται πολλὲς φορὲς βαθιὰ νοήματα πού γίνονται περισσότερο κατανοητὰ καὶ προσιτὰ ἀπ' ὅ,τι συμβαίνει μὲ τὴ συμβατικὴ λογικὴ γλωσσικὴ ἐκφορὰ. Τὸ ἄσμα εἶναι δείγμα τῆς ἐκ-

κλησιαστικῆς γλώσσας, ἡ ὁποία «δὲν ἔμεινε νοησιαρχικὰ φιλοσοφικὴ, ἀλλὰ ἔγινε καὶ τραγούδι, ὕμνος, λατρεία, πράξη δηλαδὴ κοινωνίας καὶ γιορτῆς»¹.

Οἱ εἰσαγωγικὲς γραμμὲς πού προηγοῦνται τοῦ κειμένου διευκρινίζουν ὅτι τὸ ἄσμα αὐτὸ ψάλλθηκε ἀπὸ τὶς μαθήτριες τοῦ ἐν Ταταούλοις Παρθεναγωγείου, στίς 11 Ἰουλίου τοῦ 1861. Τὰ Τατάουλα ἢ Ταταῦλα ἦταν συνοικία τῆς Κωνσταντινούπολης, πού κατοικοῦσαν Ἕλληνες μέχρι τὸ 1922. Ἐκεῖ λειτουργοῦσε καὶ ἐκπαιδευτήριον θηλέων, τὸ Παρθεναγωγεῖο, οἱ μαθήτριες τοῦ ὁποίου συμμετεῖχαν στὸν ἑορτασμὸ τῆς μνήμης τῆς ἁγίας Εὐφημίας, στὴν ἐξοδο καὶ περιφορὰ τῆς ἱερῆς εἰκόνας ἢ κάποιας ἄλλης σεμνῆς τελετῆς, ψάλλοντας τὸ ἐπόμενο ἄσμα.

Ποιητὴς τοῦ ἄσματος εἶναι ὁ Θεόδωρος Μ. Ἀριστοκλῆς², πού γεννήθηκε στίς ἀρχές τοῦ 19^{ου} αἰ. στὴ Χάλκη τῆς Προποντίδας. Ὑπῆρξε «δόκιμος ἱεροψάλτης καὶ ἔγκριτος μουσικολόγος τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς» καὶ δίδαξε στὴν Πατριαρχικὴ Μουσικὴ Σχολή. Ὁ ἴδιος ἐπιμελήθηκε καὶ ἐξέδωσε τὴ βιογραφία τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Κωνσταντίου Α' (1830-1834), τὸν ὁποῖο ἀποκαλεῖ προστάτη καὶ κηδεμόνα του. Στὰ Τατάουλα ἀφησε τὴν παρούσα ζωὴ τὸ ἔτος 1880.

Τὸ ἄσμα μελοῦργησε ὁ σύγχρονος τοῦ Θ. Ἀριστοκλῆ καὶ ἐπίσης «ἔγκριτος μουσικὸς καὶ πρωτοψάλτης» Γεώργιος Ραιδεσινός³, πού γεννήθηκε στὴ Ραιδεστὸ τῆς Θράκης τὸ 1833. Ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ περίφημου μουσικοδιδάσκαλου Πέτρου τοῦ Βυζαντίου, καὶ ἀπὸ τὸ 1863 προσελήφθη ὡς λαμπαδάριος τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ καὶ ἀργότερα διορίστηκε πρωτοψάλτης. Στὸ μελοποιητικὸ του ἔργο περιλαμβάνονται ἀργὰ ἀνοιξαντάρια, ἀργὴ δοξολογία, ἀσματικὲς Ἀκολουθίες κ.ἄ. Τὸ ἔτος 1889 μετέστη γιὰ τὴν ἄλλη ζωή.

Τὸ *Ἄσμα εἰς τὴν Ἀγίαν Εὐφημίαν*, πού ἀκολουθεῖ, προέρχεται ἀπὸ τὸ ἔργο Κωνσταντίου Α', *Βιογραφία καὶ συγγραφαὶ αἱ ἐλάσσονες ἐκκλησιαστικαὶ καὶ φιλολογικαί, καὶ τινες ἐπιστολαὶ τοῦ αὐτοῦ* (ὑπὸ Θ. Μ. Ἀριστοκλέους, ἐκδ.), (Ἐν Κωνσταντινουπόλει: Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς «Προόδου», 1866), σσ. 467-482.

Β. Κείμενο

Τῆς ἐνδόξου ἑορτῆς Σου ἡ ἡμέρα ἡ ἁγία,

Καλλιπάρθεν' Εὐφημία,

Ἐξανέτειλε καὶ αὐθις φαιδρότατ' καὶ θυμῆρης⁴,

Εὐφροσύνης οὐρανόυ καὶ χαρὰς ἀπλέτου πλήρης.

Καὶ χορὸς μικρῶν Παρθένων γεγωνυῖα⁵ τῇ φωνῇ,

* Τὸ παρὸν κείμενο ἀποτελεῖ προδημοσίευση ἀπὸ τὸ ἔργο *Η ΑΓΙΑ ΕΥΦΗΜΙΑ*, ὁ βίος καὶ τὸ μαρτύριο, τὸ ἱερὸ λείψανο καὶ τὸ θαῦμα, ἀσματικὰ κείμενα.

Ἐν μολπῇ⁶ τὴν σεβασμίαν μνήμην Σου νῦν ἀνυμνεῖ.
Χαῖρε Μάρτυς Εὐφημία, σέμνωμα τῆς Ἐκκλησίας,
Χαῖρε δόξα Βυζαντίων, στύλε τῆς Ὁρθοδοξίας,
Χαῖρε τῶν Μουσῶν ἡγέτις, κ' ἐκ χειλέων τῶν Παρθένων
Δέχου τουτονὶ τὸν αἶνον.

Διὰ Σοῦ κατὰ τῆς πλάνης τρόπαια ἡ Ἐκκλησία,
Τροπαιοῦχε Εὐφημία,
Θριαμβεύουσα ἐγείρει, ὅτε ἐν τῇ Χαλκηδόνι
Σὺ ἐκύρωσας τὸ δόγμα τὸ ὀρθόδοξον, Σὺ μόνῃ.
Διὰ τοῦτ' ὀφειλομένως, γεγωνυῖα τῇ φωνῇ,
Ἐν μολπῇ τῶν Σῶν θαυμάτων τὰ τεράστια ὑμνεῖ.
Χαῖρε Μάρτυς Εὐφημία, σέμνωμα τῆς Ἐκκλησίας,...

Ζῶσα μὲν τὸν Ὀλοφέρνην Κόρη τρυφερὰ καὶ νέα,
Ἄλλὰ τὴν ψυχὴν γενναία,
Θεῖα πίστει κατακαίνει⁷. Σὺ δὲ ἅπνους καταβάλλεις
Οὐχὶ ἓνα, στίφη⁸ δ' ὅλα κακοδόξων, ἀνευ πάλης.
Ὅθεν καὶ ἡ Ἐκκλησία, γεγωνυῖα τῇ φωνῇ,
Τὴν παρὰ Θεοῦ ἰσχύν σου ἐν μολπῇ ὑπερυμνεῖ.
Χαῖρε Μάρτυς Εὐφημία, σέμνωμα τῆς Ἐκκλησίας,...

Τὸ πανέντιμόν Σου Σκῆνος θεῖα βρύσις ἱαμάτων,
Καὶ χαρίτων καὶ θαυμάτων,
Χαριτόβρυτ' Εὐφημία, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μένει,
Ὅσημέραι ἀντλουμένη, μηδαμῶς δὲ κενουμένη.
Ὅς πιστὴ οὖν καὶ εὐγνώμων, γεγωνυῖα τῇ φωνῇ,
Τὴν ἀκένωτόν Σου χάριν, ἐν μολπῇ ὑπεραίνει.
Χαῖρε Μάρτυς Εὐφημία, σέμνωμα τῆς Ἐκκλησίας,...

Ἐνδοξε Μεγαλομάρτυς, Νύμφη τοῦ Χριστοῦ Ἀγία,
Σεμνοτάτη Εὐφημία,
Ἐσαεὶ τῷ σῷ Νυμφίῳ καὶ Θεῷ παρισταμένη,
Ὅς μικρὸν φόρον, τὸν αἶνον εὐμενῶς προσδεχομένη,
Ὑπὲρ νεανίδων τούτων ἐκλιπάρει ταπεινῶν,
Τῶν εὐφημουσῶν ἐκ πόθου Ὄνομά Σου τὸ κλεινόν⁹.
Χαῖρε Μάρτυς Εὐφημία, σέμνωμα τῆς Ἐκκλησίας,...

Τὸν κλεινοῦ¹⁰ δὲ Πατριάρχην, ζηλωτὴν τῆς εὐσεβείας,
Καὶ προστάτην τῆς παιδείας,
Καὶ τοῦ Παρθενῶνος τούτου τοὺς ἐνθέρμους παραστά-
τας¹⁰
Σκέπε, φρούρει, ταῖς λιταῖς Σου, καὶ τοὺς τούτων
συνεργάτας.
Ἵνα πᾶσα ἡ χορεία τῶν Παρθένων ἀνυμνῇ,
Τὴν περικλεῖ¹¹ Σου Μνήμην ἐν μολπῇ καὶ ἐκφωνῇ.
Χαῖρε Μάρτυς Εὐφημία, σέμνωμα τῆς Ἐκκλησίας,...

Γ. Σχόλια

α. *Ἡ ἡμέρα ἡ ἀγία*. Εἴτε ἡ πολιτική, ἡ ἀστρονομική, εἴτε ἡ φυσικὴ ἡμέρα δὲν ἔχουν ἀπὸ μόνες τους

ἰδιαίτερη σημασία. Ἀντίθετα, ἡ ἡμέρα — καὶ ὁ χρόνος γενικότερα — νοσηματοδοτεῖται καὶ ἐξαγιαζεται ὅταν συνδέεται μὲ τὸ ὑπερφυσικό, ὅταν μέσα ἀπὸ τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων ἀντανακλῶνται οἱ θεῖες ἐνέργειες.

Ὑψιστὴ φανέρωση αὐτῶν καὶ μεγάλη ἐνίσχυση τοῦ πιστοῦ ἀπὸ τὸ Θεὸ ἔχουμε κατὰ τὴν ὥρα τοῦ μαρτυρίου, ἀφοῦ ἅμεσα καὶ ζωντανὰ συνδέεται ὁ πεπερασμένος ἄνθρωπος μὲ τὸν ἄκτιστο Θεὸ· τότε ὁ μάρτυρας «γεννᾶται» στὴν οὐράνια βασιλεία, τὴν ἀφθιτὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Μὲ ἄλλα λόγια ἔχουμε τὴ «γενέθλιο ἡμέρα» τοῦ μάρτυρα. Γι' αὐτὸ καὶ «ἡ Ἐκκλησία πανηγυρίζει λαμπροφώρα τοὺς μάρτυρές της, δὲν τοὺς πενθεῖ»¹².

Καὶ ὄχι μόνο ἡ ἡμέρα τοῦ ἐορτασμοῦ τῆς μνήμης τοῦ μαρτυρίου εἶναι ἀγία, ἀλλὰ καὶ κάθε ἄλλη ἡμέρα ποὺ ἔχει ἐκδηλῇ τὴν παρουσία τῆς θείας δυνάμεως καὶ τῆς σωστικῆς ἀγιαστικῆς χάριτος, ὅπως εἶναι ἡ ἡμέρα τῆς ἀνάμνησης κάποιου ἐπιτελεσθέντος θαυματουργικοῦ γεγονότος.

β. *Μάρτυς Εὐφημία*. Ἡ προσωνυμία «μάρτυς» ἀποτελεῖ τιμὴ καὶ βραβεῖο γιὰ τὸν πιστὸ ποὺ ἀξιώνεται νὰ τὴ λάβει. Διότι μάρτυρας στὴν ἐκκλησιαστικὴ γλῶσσα εἶναι ἐκεῖνος ποὺ δίνει τὴ ζωὴ του ἀπὸ ἀφοσίωση καὶ πιστότητα στὴ μαρτυρία γιὰ τὸν Ἰησοῦ. Ὁ ἀρχιδιάκονος Στέφανος ἀποτελεῖ τὴ λαμπρὴ ἀπαρχή· εἶναι ὁ Πρωτομάρτυρας (Πράξ. 7, 54-60) γιὰ νὰ ἀκολουθήσει στὴ συνέχεια τὸ «νέφος τῶν μαρτύρων» (Ἐβρ. 12,1) ποὺ μᾶς περιβάλλει.

Κι ἡ Εὐφημία δίνοντας τῆς ζωῆς της τὸ αἷμα ἀπέκτησε τὴν ἐπωνυμία τῆς μάρτυρος, καὶ μάλιστα — λόγῳ τῶν μεγάλων μαρτυρίων ποὺ ὑπέστη — ἀποκαλέστηκε Μεγαλομάρτυς. Στὴν προσωνυμία αὐτὴ ἀκολουθοῦν κι οἱ πάμπολλες ἄλλες, ὅπως καλλιπάρθενος, τροπαιοῦχος, χαριτόβρυτος, σεμνοτάτη, σέμνωμα τῆς Ἐκκλησίας, δόξα Βυζαντίων, στύλος τῆς Ὁρθοδοξίας, νύμφη τοῦ Χριστοῦ ἀγία κ.ἄ.

γ. *Ἐκύρωσας τὸ δόγμα*. Ἐδῶ ἔχουμε σαφὴ ἀναφορά στὸ θαυμαστὸ γεγονὸς ποὺ συνέβη κατὰ τὴν Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, ὅπου ἄνοιξαν τὴ λάρνακα τῆς Ἀγίας καὶ τοποθέτησαν στὸ στήθος τῆς τοὺς δύο τόμους (κεῖμενα), καὶ τῶν μὲν Ὁρθοδόξων ὁ τόμος βρέθηκε στὰ χεῖρια της, ἐνῶ τῶν αἰρετικῶν ριγμένος στὰ πόδια της. Τὴν ἀνάμνηση αὐτοῦ τοῦ θαυμαστοῦ γεγονότος ἐορτάζει καὶ πανηγυρίζει ἡ Ἐκκλησία στίς 11 Ἰουλίου κάθε ἔτους.

δ. *Στίφη δ' ὅλα κακοδόξων*. Ὁ ποιητὴς ἀναφέρεται πάλι στὴν κύρωση τοῦ τόμου τῶν Ὁρθοδόξων καὶ τὴν καταδίκη τῶν κακοδόξων, ἐπικαλούμενος στὴ μνήμη μας τὸ περιεχόμενο τοῦ ἱστορικοῦ βιβλίου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τῆς Ἰουδίθ.

Ὁ Ὀλοφέρνης, ἀρχιστράτηγος τῶν Ἀσσυρίων, καθυποτάσσει τοὺς δυτικούς ἀσιατικούς λαοὺς· οἱ Ἰουδαῖοι ἀντιστέκονται καὶ ἡ Ἰουδίθ, εὐσεβὴς καὶ ἀνδρεία γυναίκα, ἀναλαμβάνει νὰ σώσει τὴν πατρίδα της, τονώνει τοὺς συμπατριῶτες της καὶ μετὰ ἀπὸ θερμὴ προσευχὴ πρὸς τὸ Θεό, μεταβαίνει στὸ στρατόπεδο τῶν Ἀσσυρίων καὶ ἀποκεφαλίζει τελικὰ τὸν Ὀλοφέρνη. Τότε ἐπιτίθενται οἱ Ἰουδαῖοι κατὰ τῶν Ἀσσυρίων καὶ τοὺς νικοῦν.

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος γράφει ὅτι «πολιορκουμένους ὑπὸ τοῦ Ὀλοφέρνη τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ὁ Θεὸς διὰ τῆς Ἰουδίθ τοὺς μὲν λαοὺς ἔσωσε, τὸν δὲ Ὀλοφέρνην ἐπάταξεν»¹³. Κι ὁ ποιητὴς παρομοιάζει ἐδῶ τὴν ἀγία Εὐφημία μὲ τὴν Ἰουδίθ, ποὺ κατατροπώνει τὰ πλήθη τῶν κακοδόξων, ἀλλὰ μὲ τὴ σημαντικὴ διαφορὰ ὅτι ἡ Ἀγία τὸ ἐπιτυγχάνει αὐτὸ κεκοιμημένη καὶ ἐπομένως ἄνευ πάλης.

ε. *Τὸ πανέντιμόν Σου Σκῆνος*. Μὲ τὸ σεπτὸ σκῆνωμα τῆς ἀγίας Εὐφημίας συμβαίνει αὐτὸ ποὺ λέγει ἡ ὀρθόδοξη διδασκαλία, ὅτι «τὰ σώματα τῶν ἁγίων καὶ μετὰ θάνατον διατηροῦν τὴν θεία μέθεξι. Παραμένει ἐντὸς αὐτῶν ἡ ἄκτιστος χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἡ ὁποία μάλιστα ἐκδηλώνεται ποικιλοτρόπως· ἄλλοτε ὡς θερμότης, ἄλλοτε ὡς ἄρρητος ἐνέργεια ποὺ γίνεται ἀντιληπτὴ στοὺς διαθέτοντας πνευματικὰ αἰσθητήρια, ἄλλοτε ὡς ἱαματικὴ ἐνέργεια, ὡς ἐκχυσὶς εὐωδίας, ὡς μυροβλῆσις, ὡς ὑπερνίκησις τῆς σήψεως καὶ ἀποσυνθέσεως κ.λπ. Δηλαδή καὶ τὸ ὑλικὸ στοιχεῖο μετέχει στὸ καθολικὸ γεγονός τῆς θεώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου»¹⁴.

στ. *Ὀνομά Σου τὸ κλεινόν*. Κάθε ἄνθρωπος ἔχει τὸ δικό του ὄνομα, τὸ ὁποῖο συνδέεται καὶ ἐκφράζει τὴν προσωπικότητά του. Τὸ ὄνομα ὁμῶς δοξάζεται καὶ μένει «εἰς μνημόσυνον αἰώνιον» (Ψαλμ. 112,6) ὅταν ὁ ἄνθρωπος μετέχει στὴ ζωὴ τοῦ Θεοῦ. Ἰδιαίτερα, τὸ μαρτύριο ὡς ἐκφραση ἀπόλυτης ἐμπιστοσύνης στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ καὶ θυσίας γιὰ τὴν ὁμολογία τοῦ ὀνόματός Του, ἐπέχει θέσις βαπτίσματος. Τότε ὁ μάρτυρας τῆς Πίστεως ἀποκτὰ ὄνομα αἰώνιο μὲ τὸ βάπτισμα τοῦ αἵματος, διότι «ὥσπερ οἱ βαπτιζόμενοι τοῖς ὕδασι, οὕτως οἱ μαρτυροῦντες τῷ ἰδίῳ λούονται αἵματι»¹⁵.

Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἔλεγε στοὺς μαθητὲς τους «χαίρετε ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Λουκ. 10,17). Καὶ οἱ Μάρτυρες ἀνήκουν ἀκριβῶς στοὺς ἐκλεκτοὺς, ποὺ τὸ ὄνομά τους εἶναι γραμμένο στὸν οὐρανὸ, συναριθμοῦνται στὴν Ἐκκλησίαν τῶν «πρωτοτόκων», τῶν «ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων» (Ἐβρ. 12,23), δηλαδή ἀνήκουν στὴν ἐπουράνια Ἱερουσαλήμ, στὴ σύναξη τῶν πρωτοτόκων υἱῶν τοῦ Θεοῦ. Καὶ γι' αὐτὸ τὸ ὄνομά τους δοξάζεται ἐπὶ τῆς

γῆς κι εἶναι πράγματι ἔνδοξο καὶ ἐπιφανές.

ζ. *Τὸν κλεινὸν δὲ Πατριάρχην*. Ἄν λάβουμε ὑπόψη τὸ ἔτος ποὺ ψάλλθηκε τὸ ἄσμα αὐτό, δηλαδή τὸ 1861, τότε πρέπει ὁ ποιητὴς νὰ ἀναφέρεται στὸν πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Ἰωακείμ Β' (1860-1863 καὶ 1873-1878)¹⁶. Καταγόταν ἀπὸ τὴ Χίο καὶ πρὶν ἀνέλθει στὸν οἰκουμενικὸ θρόνο διατέλεσε ἐπίσκοπος Δρυϊνουπόλεως, μητροπολίτης Ἰωαννίνων καὶ κατόπιν Κυζίκου. Ἀναφέρεται ὡς ζηλωτὴς τῆς εὐσεβείας, προστάτης τῆς παιδείας καὶ «θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς καλοὺς πατριάρχας τῶν τελευταίων χρόνων τοῦ ἸΘ' αἰῶνος, συνετὸς καὶ πολὺπειρος»¹⁷.

Μὲ τὴν παράκληση νὰ σκεπάζει ἡ ἀγία Εὐφημία μὲ τὴ χάρι τῆς αὐτὸν τὸν πατριάρχη, Ἰωακείμ Β', καὶ τοὺς ὑπευθύνους καὶ τροφίμους τοῦ παρθεναγωγείου —κατ' ἀναλογία μὲ τὴ δέηση στοὺς ναοὺς γιὰ μακροήμερευση τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων— ὁλοκληρώνεται τὸ ἄσμα.

1. Χρήστου Γιανναρά, *Ἀλφαβητάρι τῆς πίστεως* (Ἀθήνα: ἐκδ. Δόμος, 1983, 1988), σελ. 95.

2. Βλ. Ἀποστόλου Α. Βαλληνδρά, «Ἀριστοκλῆς Θεόδορος», στὴ *ΘΗΕ*, τόμ. 3 (1963), στ. 143.

3. Βλ. Γεωργίου Σ. Ἀμαργιαννάκη, «Ραιδεστινὸς Γεώργιος», στὴ *ΘΗΕ*, τόμ. 10 (1967), στ. 754. Μὲ τὸ ἴδιο ὄνοματεπώνυμο ὑπῆρξε καὶ ἄλλος μουσικὸς καὶ πρωτοψάλτης, ποὺ ἔζησε στὰ μέσα τοῦ 13' αἰ.

4. *Θυμῆρης*: ἀγαπητός, ἐνχάριτος.

5. *γεγωνία*: (ἀπὸ τὸν ἐπικὸ παρακείμενο μὲ σημασία ἐνεστώτα τοῦ ρήμ. γέγωνα) μὲ δυνατὴ φωνή, ὥστε νὰ γίνεται κανεὶς ἀκουστός.

6. *μολπή*: τὸ ἄσμα, τὸ τραγούδι, ὁ τεμπλὸς ρυθμικὸς ἦχος.

7. *κατακαίνω*: κατακτείνω, φονεύω.

8. *στίφη*: πλήθη, ομάδες.

9. *κλεινόν*: ἔνδοξο, ἐπιφανή.

10. *παραστάτας*: συντρόφους, βοηθοὺς· ἐδῶ: ὑπευθύνους, ἀρμοδίους.

11. *περικλεῆ*: ἑξακουστή, ἔνδοξη.

12. Στυλιανοῦ Γ. Παπαδόπουλου, *Πατρολογία*, τόμ. Α' (Ἀθήνα: Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, 1982, 1986), σελ. 225.

13. Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου, *Σύνοψις τῆς Παλαιᾶς τε καὶ Καινῆς ὡς ἐν τάξει ὑπομνηστικοῦ, Βιβλίον Ἰουδίθ*. Migne, P.G., τόμ. 56, στ. 361.

14. Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου, *Κλίμαξ*, εἰσαγωγή - κείμενον - μετάφρασις - σχόλια - πίνακες ὑπὸ Ἀρχιμ. Ἰγνατίου, Δ', σχόλιο 10 (Ὁρωπός: Ἱ. Μ. Παρακλήτου, 1986), σελ. 415-16. «Οἱ ἅγιοι εἶναι οἱ θεωμένους ὑποστάσεις γύρω ἀπὸ τὸν Χριστό... Ὁ θάνατος δὲν ἔχει κυριαρχία στοὺς ἁγίους...» γράφει ὁ καθηγητὴς Χρῆστος Γιανναράς ἀναφερόμενος ἐκτενῶς στὴ θέση τοῦ σώματος· *Ἡ μεταφυσικὴ τοῦ σώματος* (Ἀθήνα: ἐκδ. Δωδώνη, 1971), σελ. 243.

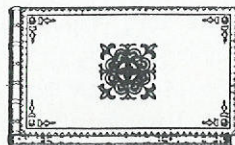
15. Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου, *Ὁμιλία ἐγκωμιαστικὴ εἰς τὸν μάρτυρα Λουκιανόν*, β'· Migne, P.G., τόμ. 50, στ. 522.

16. Βλ. Μανουὴλ Γεδεών, *Πατριαρχικοὶ Πίνακες* (Κωνσταντινούπολις, 1890), σελ. 701.

17. Τάσου Ἀθ. Γριτσόπουλου, «Ἰωακείμ», στὴ *ΘΗΕ*, τόμ. 6 (1965), στ. 1101-2.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Λίτσας 'Ι. Χατζηφώτη ΣΕΛΙΔΕΣ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ (1990-1996)

Σ' αυτές, τις απλές λέξεις του τίτλου: «Σελίδες 'Ημερολογίου», κρύβεται στην πραγματικότητα ένα αληθινά λογοτεχνικό έργο ωριμότητας, παρατηρητικότητας και ανάλυσης, τρυφερότητας, ύπομονης και γνώσης, της Λίτσας Χατζηφώτη.

Τελευταίως, είναι της μόδας, ό καθένας να πιάνει την πένα και να διατυπώνει, «έλαφρά τη καρδιά» προσωπικές δήθεν μαρτυρίες ζωής, εμπειρίες και αυτοβιογραφικές διηγήσεις, με τρόπο όμως χλιαρό, άνοστο και βαρετό. Τόσο βαρετό, μάλιστα, που να μη κατορθώνεις τελικά να συνεχίσεις το διάβασμα!...

Τό προκείμενο βιβλίο όμως είναι ένα πρωτοποριακό, στο είδος του, δημιούργημα Τέχνης, που το ρουφάς, όχι μόνο έπειδή είναι αποκαλυπτικό και εκ βαθέων. 'Αλλά και γιατί σε συναρπάζει με την ειλικρίνεια του, τον αύθορμητισμό, την αυθεντικότητα και την ικα-

νότητα λιτής και άνεπιτήδευτης αφήγησης, καθώς και με τη διεύδυση στην άλλη, τη βαθύτερη, όψη των πραγμάτων και των γεγονότων.

Τίποτα σ' αυτό το βιβλίο δεν είναι φτιαχτό, κατασκευασμένο, επιφανειακό, ψεύτικο, άδεια φιλολογικής ή καλλιτεχνικής υπέρβασης. Όλα προέρχονται από μία πάλλουσα και αγωνιώδη ύπαρξη. Όλα είναι βγαλμένα από μία χρονολογημένη, θαρραλέα έσωτερική βίωση, γεμάτα συγκίνηση, έντιμότητα και περίσκεψη.

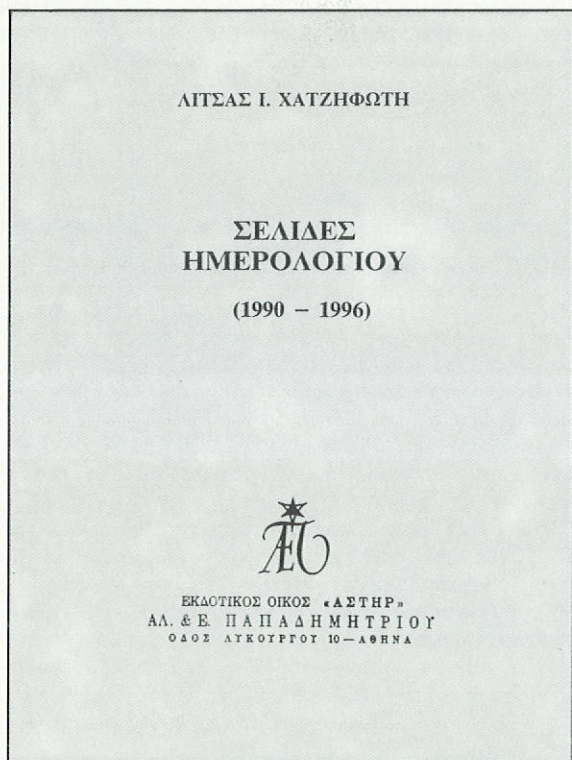
Ή λεπτομέρεια, ή άνεση της έκφρασης, ή επιλογή σχολιασμού μόνο του ουσιώδους, ή αυστηρότητα του ύφους, ή πηγαία ροή και ή γλαφυρότητα του λόγου, είναι άνεπανάληπτα προσόντα λογοτεχνικής καταξίωσης, όχι της τυχαίας.

Έξάλλου, ενώ περιέχει ποικιλία γνώσεων, σκέψεων, αναλύσεων, εικόνων, άναμνήσεων, σχέσεων και άναφορών σε πρόσωπα, καταστάσεις, έντάσεις και εκτιμήσεις διαχρονικής περιπέτειας, έντούτοις διαπιστώνεται μία άρραγής ένότητα σε όλο το έργο. Μία άκλόνητη έσωτερική υπόσταση αισθημάτων, πυκνότητας νοημάτων, ύφους και ήθους, που σαρκώνονται πάνω στη συνέπεια, στην αξιοπρέπεια και στο φώς της Άλήθειας. Είναι μάλιστα τόσο δεμένα μεταξύ τους τα έπάλληλα γεγονότα, ώστε τελικά νομίζεις ότι πρόκειται για ένα συναρπαστικό μυθιστόρημα μεγάλης ύφολογικής και πνευματικής αξίας.

Γι' αυτό και το ωραίο τούτο βιβλίο των εκδόσεων «Άστέρος», μορφολογικά, ουσιαστικά και άρθρωτικά σε άποσπá ολοκληρωτικά. Σε οδηγεί σε άνακαλύψεις προσωπικές ένός άλλου κόσμου, πέρα από την καθημερινότητα των κατεστημένων σκηνικών κι άς πρόκειται για ένα κλασικό ήμερολόγιο με συμπτωνωμένες άφηγηματικές ταχύτητες. Έτσι, που με όλα αυτά, το βιβλίο της Λίτσας Χατζηφώτη να δονείται από βαθιά άγάπη και πασχάλια πίστη. Από θάρρος όμολογίας και έμμονή παιδείας και διδαχής.

«Οί Σελίδες 'Ημερολογίου» είναι, με λίγα λόγια, ένας καταρράχτης όμορφιάς, αισθημάτων και έσωτερικής παρατήρησης, που έχει ως έπωδo πάντοτε το 'Επέκεινα, την Άνθρωπιά, την Όρθοδοξία και την Έλληνικότητα. Μία πρωτοποριακή δηλαδή άυτοβιογραφία λογοτεχνικού κάλλους —και όχι μόνο— που πρέπει, όπωσδήποτε, να διακριθεί από τους γνωρίζοντες.

Φς

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Τὸ μαινόμενο φαινόμενο!

Πρὶν 141 χρόνια ἀκριβῶς, θέλοντας ὁ Ὁθων νὰ προλάβει —θέρος γὰρ— τὸ γνωστὸ φαινόμενο τῶν πυρκαγιῶν, ἐξαπέλυσε τὸ ἀκόλουθο «Διάταγμα περὶ ἀπαγορεύσεως τοῦ καπνίζεῖν ἐντὸς τῶν δημοσίων γραφείων καὶ καταστημάτων»:

«Θέλοντας νὰ προλάβωμεν ὅσο ἔνεστι τὰ ἐξ ἐνδεχομένων πυρκαγιῶν δυστυχήματα, ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Ὑπουργοῦ ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάττομεν.

Α'. Ἀπαγορεύεται ἡ χρῆσις τοῦ καπνίζεῖν εἴτε διὰ καπνοσυρίγκων εἴτε διὰ σιγάρων, εἰς πάντας ἐν γένει τοὺς ὑπαλλήλους καὶ ὑπηρετάς τοῦ Κράτους ἐντὸς τῶν δημοσίων γραφείων καὶ καταστημάτων.

Β'. Ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη ἐπεκτείνεται καὶ εἰς πάντα ἄλλον προσερχόμενον εἰς τὰ εἰρημένα καταστήματα καὶ γραφεῖα χάριν ὑποθέσεως ἢ ἄλλης τινὸς αἰτίας.

Γ'. Ὁ ἡμέτερος ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Ὑπουργὸς θέλει δημοσιεύσῃ καὶ ἐκτελέσῃ τὸ παρὸν Διάταγμα.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 31ῃ Ἰουλίου 1856».

Κατάθεση πατρικῆς καρδιάς!

Σέ πρόσφατο φύλλο τῆς ἐφημερίδας «Θεσσαλιώτης» διαβάσαμε:

«Ὅπως εἶχαμε σημειώσῃ προὐ ὀλίγων ἐτῶν, ὁ συμπολίτης Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ζήτησε νὰ συνταχθεῖ καὶ νὰ ὑπογραφεῖ πράξις πού ἀφοροῦσε στὴ σύσταση Κοινωφελοῦς Ἰδρύματος μὲ τὴν ἐπωνυμία “Ἰδρυμα Ὑποτροφιῶν Σπουδῶν Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος Σεραφεῖμ Τίκα”. Ὡς γνωστόν, ὁ κ. Σεραφεῖμ κατάγεται ἀπὸ τὸ χωριὸ Ἀρτεσιανὸ καὶ ἡ σχετικὴ πράξις συντάχθηκε ἀπὸ τὸν καταγόμενον ἀπὸ τὸ Ἀρτεσιανὸ γνωστὸ ἐγκριτο Συμβολαιογράφο Ἀθηνῶν κ. Χρυσ. Σιώμο καὶ ὁ Ἰδρυμα θὰ διοικεῖται ἀπὸ 5μελὲς Δ.Σ., τὸ δὲ ποσὸ τῶν 15 ἑκατομ. δρχ. γιὰ τὴ σύστασή του προσεφέρθη ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Ἀρχιεπίσκοπο, ποσὸ τὸ ὁποῖο θὰ ἀποτελέσει ἀναπαλλοτρίωτη ἀπολύτως ἐντοκὴ κατάθεση στὴν Ἐθνικὴ Τράπεζα (ὑπ/μα Καρδίτσας) γιὰ μία πενταετία ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς καταθέσεώς του.

»Ὅπως ἐδήλωσε ὁ πρόεδρος τῆς κοινότητος

Ἀρτεσιανοῦ κ. Δημάκης, μέσα στὸ 1997 ἀναμένεται νὰ δοθοῦν γιὰ πρώτη φορὰ οἱ ὑποτροφίες στοὺς δικαιούχους ἀφοῦ ἔχει παρέλθει ἡ πενταετία καὶ τὰ 15 ἑκατομ. σήμερα ἀνῆλθαν στὰ 34 ἑκ. δρχ. καὶ ὅτι σύντομα θὰ συγκροτηθεῖ τὸ Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος, ἡ δὲ ἐπιλογή του θὰ γίνῃ, ὅπως ἀκριβῶς καθορίζουν τὰ ἄρθρα πού δημοσιεύτηκαν στὴν ἐφημερίδα τῆς κυβερνήσεως».

Εὐγε!

Μὲ τίς καλύτερες τῶν ἐντυπώσεων ἔφυγαν πρὸς ἡμερῶν τὰ 88 παιδιὰ καὶ οἱ 15 συνοδοὶ τους —ἀπὸ τὴν Καλούγα τῆς Ρωσίας, περιοχὴ Τσέρνομπιλ— πού φιλοξένησε γιὰ 15 ἡμέρες ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Ἡλείας, στίς κατασκηνώσεις Σκαφιδιάς.

Στὸ διάστημα τῆς ἐδῶ παραμονῆς τους, παιδιὰ καὶ συνοδοὶ χάρηκαν τὸν ἥλιο καὶ τὴ θάλασσα, ἔζησαν τὴ ζεστὴ φιλοξενία τοῦ Ἡλιακοῦ λαοῦ καὶ ἐπισκέφθηκαν διάφορα ἀρχαιολογικὰ καὶ χριστιανικὰ μνημεῖα. Τὴν προπαραμονὴ τῆς ἀναχωρήσεώς τους, σὲ μιὰ ὁμορφὴ ἀποχαιρετιστήρια γιορτῇ, μαθητὲς καὶ συνοδοὶ εὐχαρίστησαν θερμὰ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Ἡλείας κ. Γερμανὸ πού μὲ ἐντολή του καλύφθηκαν δωρεὰν ὅλα τὰ ἐξόδα παραμονῆς τῆς ἀποστολῆς, εὐχαρίστησαν ἐπίσης ὅλους τοὺς συνεργάτες τοῦ Μητροπολίτου καὶ δήλωσαν ὅτι αὐτὲς οἱ 15 ἡμέρες θὰ εἶναι ἓνα εὐτυχημένο κομμάτι τῆς ζωῆς τους, πού ποτὲ δὲν θὰ ξεχάσουν.

Ὁ Σεβασμιώτατος κ. Γερμανὸς εὐλόγησε καὶ κατευόδωσε τοὺς Ρώσους φιλοξενουμένους του καὶ στὸν ἀρχηγὸ τῆς ἀποστολῆς ἔδωσε γιὰ τὸν κυβερνήτη τῆς Καλούγα τὴν κάτωθι ἐπιστολή:

«Διὰ τοῦ παρόντος ἐγγράφου ἡμῶν θέλω νὰ σᾶς εὐχαριστήσω γιὰ τὴν ἀποστολὴ τῶν 88 παιδιῶν ἀπὸ τὴν περιοχὴν σας καὶ νὰ σᾶς συγχαρῶ, γιὰτὶ ὅλοι, ἡ κυρία Ἀρχηγός, οἱ Συνοδοὶ καὶ τὰ παιδιὰ, ἔδειξαν ἀριστη διαγωγὴ καὶ ἐφάνέρωσαν τὴν εὐγένεια τοῦ Ρωσικοῦ Λαοῦ.

»Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτῇ, κ. Κυβερνήτα, θέλω νὰ σᾶς γνωστοποιήσω, ὅτι ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις μας ἐπιθυμεῖ αὐτὴ ἡ ἀποστολὴ νὰ γίνῃται κάθε χρόνο αὐτὴν τὴν ἐποχὴ μὲ ἰσάριθμα παιδιὰ καὶ συνοδούς καὶ θὰ τοὺς παρέχωμεν πλούσια φιλοξενία.

»Ἐπίσης μπορούμε νὰ φιλοξενήσωμε ἐδῶ στὴν Ἡλεία 15 παιδιὰ, ἀγόρια καὶ κορίτσια ὀρφανὰ ἢ

πτωχά, εἰς τὰ ὅποια θὰ καλύπτωμε πάντα τὰ ἔξοδά τους ἐμεῖς ἐδῶ στήν Ἑλλάδα καί θὰ τοὺς παρέχωμε πλήρη φιλοξενία (διαμονή, φαγητό, ἔνδυσι, βιβλία, περίθαλψι κ.λπ.), ἡλικίας 8 ἕως 15 ἐτῶν γιὰ νὰ μάθουν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσα καὶ νὰ τελειώσουν τὸ Δημοτικὸ ἢ τὸ Γυμνάσιο ἢ τὸ Λύκειο καὶ ἂν θέλουν νὰ φοιτήσουν σὲ Κολλέγια ἢ Πανεπιστήμια γιὰ νὰ σπουδάσουν μίαν ἐπιστήμην τῆς προτιμήσεώς τους.

»Δέν θὰ ὑπάρχη ὑποχρέωσις νὰ λάβουν Ἑλληνικὴ ὑπηκοότητα ἢ ταυτότητες. Θὰ μένουν Ρῶσοι καὶ ὅποτε θέλουν θὰ μποροῦν νὰ ἐπιστρέψουν στήν Ρωσία. Θὰ μένω πάντα ὑποχρεωμένος ἐὰν τύχω τῆς ἀπαντήσεώς σας.

† Ὁ Μητροπολίτης Ἡλείας Γερμανός».

Θέα Ἀθῶ!

Βυζαντινὲς εἰκόνες, σλάβικα χειρόγραφα, παλαίτυπα, νομίσματα, σφραγίδες μονῶν, βυζαντινὰ - μεταβυζαντινὰ ἔγγραφα, ἀντιμνησίου, χρυσοποικίλτα ἄμφια, κεντήματα, ξυλόγλυπτα εἶναι μερικὰ μόνον ἀπὸ αὐτὰ πού ἐκτίθενται στήν μοναδικὴ καὶ μνημειώδη ἐκθεση κειμηλίων τοῦ Ἀγίου Ὁρους, ἡ ὁποία ἐγκαινιάσθηκε μὲ ἰδιαίτερη λαμπρότητα — ὅπως ἄλλωστε ἀρμόζει στήν περίστασι — στὸ Μουσεῖο Βυζαντινοῦ Πολιτισμοῦ τῆς Θεσσαλονίκης, στὰ πλαίσια τῆς «Πολιτιστικῆς Πρωτεύουσας τῆς Εὐρώπης».

Πολυεπίπεδη ἡ παρουσίαση τῶν θησαυρῶν περιλαμβάνει συνολικὰ 1.400 ἐκθέματα καὶ χωρίζεται σὲ τέσσερις βασικὲς ἐνότητες:

Κειμηλιακοὶ θησαυροὶ ἀπὸ τὸν 10ο ἕως τὸν 19ο αἰῶνα. Τὸ Ἅγιον Ὄρος διαφυλάσσει ἔργα μνημειακῆς ζωγραφικῆς σὲ ἐπιφάνειες 100.000 τ.μ., περισσότερες ἀπὸ 15.000 φορητὲς εἰκόνες, συλλογὴ εἰκονογραφημένων χειρογράφων καὶ μὴ χειρογράφων, 14.000 μικροτεχνήματα, κεντήματα, λιθόγλυπτα, χαλκογραφίες, φωτογραφίες, σφραγίδες, κεραμικά κ.ἄ. «Κάθε κειμήλιο εἶναι μία πύλη τοῦ οὐρανοῦ, μία πύλη στὸν παράδεισο» σημειώνει ὁ Καθηγητὴς τοῦ ΑΠΘ Νικόλας Νικονάκης.

Καθημερινὸς βίος καὶ λατρεία στὸ Ἅγιον Ὄρος. Ἡ παρουσίαση τοῦ καθημερινοῦ βίου καὶ τῆς λατρείας γίνεται μέσω ἑνδεκα ἐνοτήτων οἱ ὁποῖες καλύπτουν διαχρονικὰ καὶ σὲ ἱκανοποιητικὸ βαθμὸ τὴν ἀγιορεῖτικη καθημερινότητα. Πρόκειται γιὰ τίς ἐνότητες «λατρεία», «μουσική», «υγεία», «ἐνοπλά σώματα», «ἐργαστήρια», «ὥρολογιοποιεῖο», «μετόχια», «ἄμπελος καὶ οἶνος», «ζωγραφικὰ ἐργαστήρια», «τυπογραφεῖο, φωτογραφεῖο, σταμπουδούρι-κο», «ὕδρουμεῖο, ἀνεμόμυλοι». Σὲ κάθε ἐνότητα

παρουσιάζονται πρωτότυπα ἀντικείμενα, σχέδια, φωτογραφίες καὶ ἐνημερωτικὰ κείμενα. Φύση καὶ φυσικὸ περιβάλλον. Χαρακτηριστικὸ τοῦ Ἀγίου Ὁρους, μετὰξὺ ἄλλων, εἶναι ἡ μεγάλῃ ποικιλία φυτῶν, ζώων, καθὼς καὶ μορφῶν βλαστήσεως. Αὐτὸ ὀφείλεται στὴ σχετικὴ ἀπομόνωση τῆς Χερσονήσου τοῦ Ἀθῶ, στὴ γεωγραφικὴ θέση τῆς, στήν ποικιλία τῶν πετρωμάτων, στὸ πολυσχιδὲς ἀνάγλυφο τῆς περιοχῆς καὶ στὸ σχετικὰ μεγάλο ὑπερθαλάσσιο ὕψος τοῦ κυρίως Ἀθῶ. Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτά, ἡ περιοχὴ διαθέτει σημαντικὸ ἀριθμὸ ἐνδημικῶν εἰδῶν. Ἡ παρουσίαση, λοιπόν, τοῦ περιβάλλοντος τῆς ἀθωνικῆς κοινότητος θὰ γίνῃ μὲ μίαν φωτογραφικὴ ἐκθεση πού θὰ περιλαμβάνει τίς ἐξῆς ἐνότητες: Τὴ βλάστηση τοῦ Ἀγίου Ὁρους, τίς ἐποχὲς τοῦ ἔτους, εἰδικὰ τοπία, ἀνθρώπινες δραστηριότητες καὶ φυσικὸ περιβάλλον, μὲ ἓνα πολυθέαμα, μίαν βιντεοταινία καὶ μὲ εἰδικὲς ἐκδόσεις.

Ἀρχιτεκτονική. «Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ κληρονομιά τοῦ Ἀγίου Ὁρους, ἀποτέλεσμα καὶ κατάλοιπο μᾶς χιλιόχρονης δραστηριότητος καὶ ἐξελίξεως πολυἀριθμῶν μοναστικῶν ἰδρυμάτων, μπορεῖ σὲ ἕναν βαθμὸ νὰ θεωρηθεῖ ὅτι συνοψίζει τὴ μεσαιωνικὴ καὶ τὴ νεότερη ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ ὀρθοδόξου βαλκανικοῦ χώρου, φωτίζοντάς τιν συχνὰ μὲ σπάνιο κτιριακὸ ὕλικό, πού γιὰ διαφόρους λόγους, δὲν διασώζεται πλέον στὶς ἐκτὸς τοῦ Ὁρους περιοχὲς» λέει ὁ ἀρχιτέκτονας τοῦ ΥΠΠΟ Πλούταρχος Θεοχαρίδης. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἀντιπροσωπεύεται στήν ἐκθεση κυρίως μὲ τεκμηριωμένο ὕλικό (σχέδια, φωτογραφίες, προπλάσματα), ἀλλὰ καὶ μὲ πρωτότυπα παλαιὰ ἀντικείμενα πού σχετίζονται μὲ τὸ ἀρχιτεκτονικὸ ἔργο καὶ τὴ διαδικασία παραγωγῆς του (ἔγγραφα, παλαιὰ σχέδια, κουφώματα, ἐπιγραφές, ἐργαλεῖα κ.ἄ.).

Made in Taiwan!

Σκουπίζοντας δρόμους καὶ βοηθώντας στὸν καθαρισμὸ ἐνὸς οἴκου εὐγηρίας γιόρτασε ὁ πρόεδρος τῆς Ταϊβάν Λι Τένγκ Χούι τὴ συμπλήρωση ἐνὸς ἔτους στήν ἐξουσία. Τὴν συγκεκριμένη ἡμερομηνία «ὁ πρόεδρος ἦταν ἐπικεφαλῆς ὁμάδος προεδρικῶν ὑπαλλήλων καὶ ὅλοι μαζί καθάρισαν ἓναν οἶκο εὐγηρίας. Ὑστερα ὁ Πρόεδρος μετέβη στήν περιοχὴ Σαντσίν — ὅπου ἔμενε πρὶν ἐκλεγεῖ — καὶ σκούπισε τοὺς δρόμους! Ἐρωτηθεὶς ὁ ἐκπρόσωπος Τύπου ν' ἀπαντήσει γιὰτὶ συνέβησαν ὅλα αὐτά, εἶπε: “Οἱ ἡλικιωμένοι ἔχουν συμβάλει σημαντικὰ στήν κοινωνία τῶρα κάποιος πρέπει νὰ τοὺς φροντίσουν”»!

Μ. Μελ.